

grøn hverdag

UDGIVET AF GRØNNE FAMILIER

TEMA NUMMER OM EU OG MILJØET

MILJØMINISTER (V)

Hans Chr. Smidt

M.E.P (ENHEDSLISTEN)

Bent Hindrup

M.E.P KANDIDAT (S)

Einer Lyduch

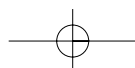
M.E.P KANDIDAT (K)

Gitte Seeberg

FORBRUGERRÅDSFORMAND

Kirsten Jensen

Det fattige bliver burtgt som løftestang • Godsejerne sætter sig på Danmarks natur • Global Conscience

Få en tur med hestevogn
tirsdage og onsdage 10-13.
Efter aftale rundvisning med
Kaperkusk, tlf. 2021 28 38.

Frokost på Traktørstedet
man.-fre. 11-15, søn. 11-15.
Bordbestilling anbefales, ring til
Jacob, tlf. 44 64 04 14.

GRANTOFTEGAARD ØKOLOGISK LANDBRUG

Fonden Grantoftegaard
Pederstrupvej 69 • 2700 Ballerup • Tlf. 44 77 37 11 • Fax 44 77 37 20
grantofte@balk.dk • www.grantoftegaard.dk

Køb ind i Gårdbutikken
af gårdens egne produkter. Tir.-
ons. 8.30-14.30, tor.-fre. -17.30
og lør.-søn. 11-15. Egne varer:
kød, fåre-ost og is, grøntsager,
honning. Øvrige: diverse korn-
produkter, cremer, øl, vand og
vin.

Cykel-Optimisten I/S

Skaber glade cyklister

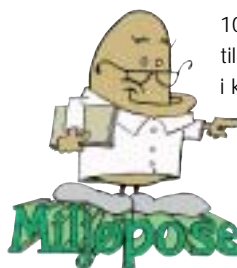

Vi er klar med en prøvetur, ring venligst for aftale
Horsensvej 46 8660 Skanderborg Tlf. 8794 6244
Info@cykel-optimisten.dk www.cykel-optimisten.dk

Øko-leg

legetøj til de mindste
...økologisk og naturligt

www.okoleg.dk

100 % kompostérbar papirpose
til det grønne affald inde
i køkkenet

Vi har også salg af
stativer til Miljøposen

Ejendomsservice

Harhoffs Allé 18 • 4100 Ringsted • 57 67 43 08
www.miljopose.dk - post@miljopose.dk

Tjener dine penge noget formål?

Opret en rentefri indlånskonto i vores
regnbueafdeling. Kontoformen giver
mulighed for grønne og bære
dygtige udlån indenfor miljø,
kulturelle og sociale områder.

Regnbueafdelingens 'etiske råd'
varetages af Regnbueforeningen,
der er en selvstændig forening.

Nærmere information
Peter Djurtoft
Andelskassen J.A.K. Slagelse

Andelskassen J.A.K. Slagelse
Løvegade 63, 4200 Slagelse
Telefon 58 50 47 70

www.andelskassen-jak-slagelse.dk

Fiberfri Isolering med Europeri Perlite

1. Perlite er en vulkansk sten	1. Fornybar ressource
1. Ingen skadelige stoffer	1. Kan genanvendes
1. Uorganisk - rådner ikke	1. Læt at bortskaffe
1. Miljøvenlig	1. Kan anvendes overalt i bygningen
1. Høj isolering	

Europeri Perlite - naturens eget produkt

PERLITE FOR ISOLERING OG FILTRERING **nordisk perlite**

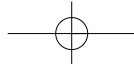
Tlf. 48 14 07 22 / Fax 48 14 07 88 • www.perlite.dk

Økologiske kvalitetsprodukter fra det lille
selvstændige mejeri

NATURMÆLK® Broderup • DK 6360 Tinglev
Telefon +45 74 64 28 01

www.naturmaelk.dk

GRØN HVERDAG udgives af Landssammenslutningen af Grønne Familier. Dette temanummer er udgivet med økonomisk støtte fra nævnet til EU-oplysning.

Grønne Familier er en landsdækkende grøn forbrugerbevægelse med lokale kredse og aktiviteter i hele landet. Grønne Familier informerer om produkter og ideer, der kan gøre hverdagen grønnere. Grønne Familier inspirerer hinanden og andre til at gøre hverdagen mere miljørigtig. Grønne Familier stiller forbrugerkrav til politikere om en bedre miljølovgivning. Grønne Familier har blandt andet to pladser i Forbrugerrådet. Grønne Familier stiller krav til producenter og forretninger om mere miljøvenlige produkter og emballager. Grønne Familier deltager lokalt og på landsplan i Agenda 21 - en dagsorden for det 21. århundrede.

GRØNNE FAMILIER

Økologihuset, Blegdamsvej 4 B
2200 København N
Telefon 33 15 33 45, fax 33 15 45 38,
web: gronnefamilier.dk
mail: gronne.familier@image.dk

LANDSFORMAND

Lars Clark, Rypehusene 38,
2620 Albertslund
Tlf: 43 62 06 82 · clark@tdcadsl.dk

Redaktør: Jørgen Martinus • Produktion: Konnect • Annoncer: Fritze Lundstrøm, telefon 75 50 86 00. • Oplag: 25.000 stk. • KLS Tryk • ISSN nr. 0909-0150. • Abonnement: 180 kroner for fire numre - medlemmer gratis. • Redaktionen afsluttet: 16.04.2004. • Kommentarer og artikler udtrykkes ikke nødvendigvis Grønne Familiers holdninger. • Næste nummer udkommer primo september 2004. • Redaktionel deadline: 12.08.2004.

541 016
Tryksag

TEMA

EU & MILJØET

Grønne Familier har valgt at udgive Grøn Hverdag som et tema-nummer om EU's miljøpolitik. Det gør vi, fordi der er valg til EU-parlamentet den 13. juni 2004. Vores intention er at supplere den skrevne og elektroniske presses lidt sporadiske behandling af EU og miljøet.

Vi har blandt andet valgt at bringe tre idlæg fra tre helt forskellige kandidater. Kandidaterne repræsenterer forskellige holdninger til EU, men brænder hver især på deres måde for miljøet. Det skal pointeres, at Grønne Familier ikke har taget stilling til for eller imod enkelte kandidater og Grønne Familier har ej heller taget stilling for eller imod EU – men ene og alene taget stilling, for miljøet.

Mange af de store miljøproblemer, vi står overfor i dag, kan kun løses ved internationalt samarbejde. Her spiller EU en vigtig rolle, både med hensyn til løsning af miljøproblemer som f.eks. udslip af CO², gmo-kontaminering, men også som forgangs figur for andre lande.

Og de kommende år byder på store miljømæssige udfordringer, blandt andet

- Klimaændringerne på grund af afbrænding af fossile brændstoffer som f.eks. olie, kul kan give os endnu flere problemer med ustabile vejrtyper: storme, oversvømmelser, langvarig tørke og stigende havniveau.
- Fødevarer sikkerheden er truet på grund af antibiotikaresistente bakterier, dioxiner, campylobakterier, listeria og salmonella. Nye

kemiske tilsætningsstoffer, gmo-holdige fødevarer og andre industrielle påfund, som ingen kender de sundhedsmæssige konsekvenser af, er en daglig del af nyhedsstrømmen.

- Den nye medlemslande øger behovet for at finde en løsning på konflikten mellem vækst og miljø, mellem vækst og dyrekraft og mellem vækst og ressourcer/biodiversitet.

Det er nu, der skal tages fat på at læse problemerne, ellers vil det på længere sig medføre enorme økonomiske og sociale omkostninger.

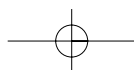
Bæredygtig udvikling involverer næsten altid flere forskellige politik-områder. For f.eks. at kunne afbøde truslerne med fødevarer sikkerheden, er det nødvendigt at gribe ind i både industri-, landbrugs- og forbrugerpolitikken.

Derfor haster det med at få formuleret strategier for udvikling af en bæredygtig udvikling - både for de nye og for de 'gamle' EU-lande.

Dette tema-hæfte sætter fokus på EU og miljøet. Det er Grønne Familiers håb, at vores læsere den 13. juni vil sætte deres kryds ved de kandidater, der har vilje og indsigt til at gøre noget aktivt, for at forbedre miljøet i EU.

Med venlig hilsen

Lars Alexander Clark
Landsformand, Grønne Familier

Holistisk Tandlæge

**Konsultation
efter
aftale**

**Tandlæge
Susanne Tagmose**

Østergade 27 1100 Kbh. K Tlf. 33 13 50 46
susannetagmose@get2net.dk

Fang solen

Djurs Solvarme producerer højtydende solfangere i standardmoduler på 3 og 4 m² og kan desuden 'skræddersy' solfangere på mål. Alt til faget: solbeholdere, styringer, frostvæske etc. Landsdækkende net af autoriserede solvarmeinstallatører.

Gode råd, brochure og prislister:

86 49 58 57

Djurs Solvarme
Miljø og varmeteknik
Hannebjergvej 24
8900 Randers
Tlf. 86 49 58 57
Fax: 86 49 49 56

DANSK HJEMMEPRODUKTION

Få den fulde glæde af havens frugter og grøntsager
med opskrifter og redskaber til konservering og forarbejdning

- > Hjemme-osterier, smørkærner og yoghurtapparater
- > Tørreapparater og gærkrukker
- > Mosterier, vinpressere og destillationsapparater
- > Kirsebærudstener og romtopfkrukker
- > Vineddikekrukker, løgkrukker m.m.
- > Stenkvarne til kornformaling

Se mere på www.hjemmeproduktion.dk
eller kontakt **Dansk Hjemmeproduktion ApS**, Kirsten Iversen.
Telefon 62 67 14 47 · telefax 6267 1497
info@hjemmeproduktion.dk

Vi er alternativet

Logik og Co. er et topmoderne byggefirma på Nørrebro med rødder i de gamle håndværks-traditioner. Vi er kollektivt ledet, men kører efter fast styring og stram organisation. Vi påtager os opgaver indenfor renovering og nybyggeri og udfører store som små opgaver.

Byggeri m.m.

Logik & Co apS www.logikogco.dk

Ravnsborggade 18 · 2200 København N
Tlf. 35 24 11 03 · Fax 35 36 27 25 · logikogco@logikogco.dk

Fremtidens regnskov skal reddes i dag

Bliv medlem nu
og støt vores arbejde
i Mellemamerika!

Meld dig ind på
www.nepenthes.dk
eller ring **8613 5232**

Miljøorganisationen Nepenthes
"En ansvarlig indsats for verdens skove
med plads til natur og mennesker"

Den Økologiske Slagter®

SMAGFULDT & ØKOLOGISK

Den økologiske Slagter er
lækkert håndlavet pålæg
med smagsvarianter for hele familien.

Nærmeste forhandler henvises på tlf. 76 70 40 00

KONFERENCE

Vaccination og risikovurdering

Er der forskel på den enkelte borgers og samfundets risikovurdering? Kommer behovet for information i konflikt med samfundets ønske om høj tilslutning til børnevaccinationsprogrammet? Er der etiske dilemmaer ved vaccinationer?

Special guest: Lone Hertz - den 30. oktober i Kerteminde

Vaccinationsforum

www.vaccinationsforum.dk
Else Jensen - tlf. 48 39 40 62

FOREDRAG

Det uvaccinerede menneske

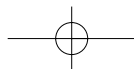

med læge Elisabeth Møller-Hansen og ernæringsterapeut Birthe Kofod Mortensen:

Er dit barn ikke vaccineret, så kom, stil spørgsmål og få svar den 31. oktober i Kerteminde.

Vaccinationsforum

www.vaccinationsforum.dk
Else Jensen - tlf. 48 39 40 62

TEMA NUMMER OM EU OG MILJØET

» Det er meget vigtigt, at få ens regelsæt, så man undgår flere dyretransporter af danske dyr udført af tyske vognmænd som må transportere dyrene i tre etager i 24 timer – helt ubegribeligt og tangerende til dyrplageri. Dyr skal behandles ordentligt - andet kan vi ikke være bekendt.

» Berigede fødevarer kan have sin berettigelse i særlige sundhedsforebyggende tilfælde eks. jod i salt. Men at fødevarer tilfældigt bliver beriget med vitaminer gør ikke usunde fødevarer sunde. Sodavands-is med C-vitamin er stadig sodavands-is og dermed usundt.

» Der er stærke kræfter, der arbejder for at slække forslaget krav til industrien af hensyn til konkurrenceevnen for den europæiske industri. Det er vi imod.

» Europæiske forbrugere er skeptiske over for gensplejsede fødevarer. I England smitter det af på store dele af detailhandelen. Her har de dominerende kæder besluttet at boykotte gensplejsede fødevarer med begrundelsen, at forbrugerne har magten, og at forbrugerne vil ikke købe varerne.

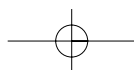
» Hidtil har kemikaliepolitikken været præget af et uacceptabelt kaos. Vi kan ikke acceptere, at tusindvis af kemikalier anvendes uden kendskab til risici for mennesker og miljø og at selv dokumenteret farlige kemikalier ikke erstattes med brugbare alternativer.

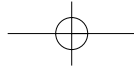
» Økologi er det eneste alternativ til forureningen, dyrplageriet, de usunde fødevarer og de mange kemikalier vi møder i vores hverdag.

» En nedskæring af landbrugsstøtten er den eneste reelle måde at afskaffe diskrimineringerne på. Målet er at skabe lige vilkår for økologi og konventionel drift, samt bremse den igangværende strukturudvikling, hvor intensivisering af landbrugsbedrifterne fremmes.

» En årelang sund dansk skepsis overfor lette genveje til det sunde liv står derfor for fald, hvis den nye EU politik om berigede fødevarer bliver til virkelighed.

» EU Kommissionen har beregnet, at omkostningerne ved ventetid i bilkøer i de 15 EU-lande fordobles i de næste 10 år til 600 mia.kr.

DEN SVÆRE KABALE

Vækst, marked.....

AF MICHAEL BERG LARSEN
OG LARS CLARK

I mere end 30 år har miljøet været en officiel del af EUs politikområder.

I mere end 30 år har miljøet langsomt, men sikkert sneget sig ind i EU. Nærmest som det ukrudt, der med en ufattelig kraftanstrengelse trænger igennem cykelstiernes asfalt. For EUs grundlæggende udgangspunkt er vækst og 'varernes frie bevægelighed'. Læg hertil, at landene har meget forskellige økonomiske, kulturelle og politiske udgangspunkter. Læg hertil, at de mennesker, der skaber EUs lovgivning så langt fra er en homogen gruppe rent politisk. Og fra vores hjemlige andedam ved vi af erfaring, hvordan 'miljøets tarv' vægtes ganske forskelligt alt afhængig af, hvil-

ke politikere, der sider ved roret.

Som ganske almindelig dansk forbruger kan man fra tid til anden godt hidse sig godt op over EU. Specielt på fødevarerområdet.

Det er irriterende, når EU - af hensyn til det indre marked - godkender farvestoffer, der tidligere var forbudt i Danmark.

Her kommer hensynet til det indre marked før miljøet.

Det er pissesurt, at den tyske regering - af hensyn til landets kemikalie-industri - sætter hælene i og totalt spolerer et ellers temmelig fornuftigt forslag om - endelig - at få gjort noget ved industriens uregulerede brug af 100.000-vis af kemikalier.

Med en smart manøvre blev beslutningen om at gøre noget ved kemikalierne flyttet fra EUs miljøkommissærs

gebet til erhvervskommissærens. Den tyske regering havde bedrevet politik på højt niveau og sat hensynet til sin egen kemikalieindustri højere end miljøet i EU.

I Danmark har vi den unikke ordning, at det er et udvalg under Folketinget, der giver de forskellige ministre mandat til forhandlingerne i EU.

Men resultatet af udvalgets beslutninger afhænger 100 procent af den pågældende ministers lyst og/eller evne til at bedrive politik i EU-regi.

I princippet kan ministeren blot læse sin stemmeforklaring op, acceptere nederlaget, tage næste flyver hjem, slå ud med armene og sige: De andre ville noget andet.

Det er også politik. Men g på den måde bliver der lige pludselig meget lang afstand

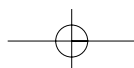
mellem den enkelte vælger og beslutningerne i EU.

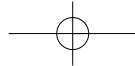
EU håndterer miljøpolitikken på to måder

Når det gælder varer og produkter må der - af hensyn til varernes frie bevægelighed - ikke findes nationale særregler og specielle krav. EU totalharmoniserer standarder og krav til produkterne.

På næsten alle andre miljø-områder udarbejder EU minimumsdirektiver, hvor de enkelte lande har lov til at gå videre, end EU foreskriver.

Hensynet til 'varernes frie bevægelighed' er ryggraden i EU-systemet. Og derfor er det ganske vanskeligt at få dispensation til at skærpe reglerne. Blandt andet derfor kan vi i dag finde saftevand med farve- og smagsstoffer, der tidligere var forbudt i

...miljø

Danmark. Det er dog lykkedes Danmark at få lov til at forbyde bekæmpelsesmidlet PCP med henvisning til, at store dele af det danske drikkevand komme fra grundvandsboringer, der er meget følsomme overfor PCP.

Men det er hårdt arbejde og opad bakke at få godkendt undtagelser. Den såkaldte miljøgaranti er et usikkert stykke papir med mange fortolkningsmuligheder.

Og ofte skal anmodningerne en tur rundt om EU-domstolen. F.eks. fik Tyskland lov til at forbyde PCP af EU-kommissionen. Men Frankrig førte sagen til EU-domstolen - og så gik der nogle år med det.

Bæredygtighed

Endnu er der ingen, der har løst den gordiske knude, der hedder vækst uden miljøpro-

blemer. Men på lige præcis dette område er EU kommet et stykke vej. Og EU-kommissionens forslag til »strategi om bæredygtig udvikling» har fået mange rosende år med på vejen af de grønne organisationer:

»For at bekæmpe disse ubæredygtige tendenser og realisere en bæredygtig udvikling kræves derfor: Hurtig handling; engageret og langsigtet politisk lederskab; en ny tilgang til politisk beslutningstagning; omfattende medinddragelse samt medansvarlighed på internationalt plan.«

Ordene stammer fra EU-kommissionens »En bæredygtig udvikling i Europa for en bedre verden. En strategi foren bæredygtig udvikling«.

Blandt andet overvejer EU-kommissionen et begreb,

de kalder 'korrekt prissætning' det vil sige, at man skal udvikle værktøjer, så en vares pris afspejler de reelle miljøomkostninger, der har været ved at producere, emballere og transportere.

Det hører dog med til historien, at Kommissionens udspil var lige lovlig hård kost for dele af de europæiske ministre. Men Kommissionens udspil er signifikant.

Når udvidelsen er på plads

Og der kan blive god brug for nye værktøjer. For med EU-udvidelsens forventede økonomiske dynamik, vil væksten og dermed de miljømæssige udfordringer vokse ganske betragteligt.

Et eksempel. Når eller hvis den polske befolkning får lige så mange personbiler pr. indbygger, som befolkningerne i resten af EU,

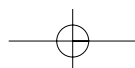
så vil konsekvensen være yderligere 5.000.000 personbiler med polske nummerplader.

Og hvis de polske bilister i gennemsnitligt kører ligeså langt pr. år som i resten af EU, betyder det en ekstra udledning af CO² 14 millioner tons pr. år. Alene i Polen.

Det svarer til ca. 2,5 gange den årlige CO²-udledning fra personbiler i Danmark.

Den forventede vækst i de 10 nye lande vil medføre et øget forbrug, et øget pres på ressourcerne, et øget udslip af CO² fra industrien og endnu større bjerge af affald.

Og når vi skal til stemmeurnerne den 13. juni, så husk at både Maastricht og Amsterdam-traktaten har givet EU-parlamentet en mere aktiv rolle i EUs beslutningsprocesser. ■

De miljøpolitiske udfordringer i EU i de kommende år

► AF MILJØMINISTER HANS CHR. SCHMIDT (V)

Miljøpolitikken har været et af de mest aktive politikområder i EU i de sidste ca. 10 år. Under det danske EU formandskab i efteråret 2002 blev der alene på miljøområdet opnået politisk enighed om syv nye forslag, mens i alt otte forslag blev endeligt vedtaget af Rådet og Parlamentet i fællesskab.

Samtidig har Danmark i 2002 samlet implementeret i alt 38 retsakter.

Miljøpolitikken er set fra et dansk perspektiv et politikområde, hvor vi har haft stor indflydelse. Samtidig er miljøpolitikken et område, hvor både Kommissionen, Rådet og Parlamentet ihærdigt arbejder for at skabe fremskridt til gavn for Europa og til gavn for de enkelte lande.

Ud af de ca. 170 forslag til direktiver og forordninger som EU's ministerråd har vedtaget på miljøområdet siden 1994 og frem til februar 2004 er lidt over 100 på linie med det beskyttelsesniveau, som Danmark allerede har, mens knapt 70 forbedrer vores beskyttelsesniveau.

EU's miljøpolitik forbedrer altså Danmarks miljø og er et område, hvor der traditionelt har været stor enig-

hed i det danske folketting. Kun i yderst få tilfælde har regeringen ikke fået mandat til at føre sin politiske linie igennem i EU.

Lad mig pege på tre udfordringer, som kommer til at præge de kommende år på det miljøpolitiske område: Kyoto-protokollen, håndteringen af de mange kemikalier og udvidelsen af EU.

Reduktion af CO₂-udslippet

For det første gennemførelsen af Kyoto-protokollens målsætninger om reduktion i udslippet af drivhusgasser. Det er naturligvis en stor udfordring at få sat Kyoto-protokollen i kraft. En forudsætning for det er, at Rusland ratificerer protokollen. Vi har kun mulighed for at udøve et konstruktivt pres på Rusland sammen med de øvrige EU-lande. Som bekendt skal EU samlet reducere udspillet med otte procent i perioden 2008-2012. Heraf har Danmark påtaget sig en meget stor byrde, idet vi skal reducere med 21 procent.

Sammen med det øvrige EU skal vi fastlægge de mest hensigtsmæssige måder at gennemføre vores målsætning på. Vi har i EU vedtaget det såkaldte kvotedirektiv,

Der er stærke kræfter, der arbejder for at slække forslaget krav til industrien af hensyn til konkurrenceevnen for den europæiske industri. Det er vi imod.

som gør det muligt at handle med CO₂-kvoter inden for EU. Der er desuden netop opnået enighed mellem Europa-Parlamentet og Rådet om det såkaldte linking-direktiv, som fastlægger reglerne for, hvordan vi bedst kan udnytte de såkaldte fleksible mekanismer i Kyoto-protokollen. Det er f.eks. muligt at investere i

bæredygtige energianlæg i udviklingslande, eller lave fælles investeringsprojekter i østlande og fratække CO₂-reduktionerne i det danske regnskab for drivhusgasser.

Vi ved imidlertid alle sammen, at klimaproblemet ikke er løst med ratifikation og gennemførelse af Kyoto-protokollen.

EU's stats- og regeringschefer har derfor også besluttet at EU til næste år skal vurdere strategier, herunder mål for reduktionen af udslip på mellemlangt og langtsigt.

De 100.000 kemikalier

For det andet vil jeg nævne den udfordring, som håndteringen af de mange kemikalier på det europæiske marked udgør.

Der er ca. 100.000 stoffer på markedet i EU. Vi har kun viden om en brøkdel af disse stoffer, og det er derfor en kolossal udfordring at finde et system, der kan sikre, at vi opnår viden om en større del af disse stoffer. Og selvfølgelig især om de stoffer, som kan udgøre en risiko for miljø eller sundhed.

Kommissionen fremlagde i oktober sidste år sit forslag til en ny samlet kemikaliepolitik i EU, som hvis den gen-

nemføres vil erstatte ca. 40 eksisterende direktiver.

Det nye system er baseret på, at der foretages en registrering af alle stoffer, der produceres eller importeres i EU i mængder over 1 tons. På baggrund af denne registrering skal der tages stilling til, om der er behov for en evaluering, og herefter hvorvidt der skal gives en autorisation eller tilladelse til at producere eller importere det pågældende stof. Regeringen har hilst Kommissionens nye forslag velkomment, selvom det er vores vurdering, at forslaget på en række punkter bør strammes op.

Vi ønsker således strengere krav til registreringen af stoffer, og vi ønsker at alle problematiske stoffer kun må kunne anvendes efter tilladelse. Samtidig er der stærke kræfter, der arbejder for at slække forslaget krav til industrien af hensyn til konkurrenceevnen for den europæiske industri. Det er vi imod.

Det er klart, at vi skal arbejde for et forslag, der ikke belaster industrien unødigt. Men samtidigt er det min opfattelse, at kortsigtede økonomiske hensyn ikke må forhindre, at vi opnår et system, der på længere sigt skaber større tryk for forbrugere, og som kan bidrage til at reducere nogle af de miljø- og sundhedsmæssige problemer, der i dag er forbundet med kemiske stoffer på det europæiske marked.

Forhandlingerne af dette forslag er gået i gang på embedsmandsniveau. Jeg forventer, at miljøministrene skal diskutere forslaget på det kommende møde i juni.

Der er tale om et meget stort og kompliceret forslag.

De nye medlemslande har i forbindelse med tiltrædelsen forpligtet sig til at opfylde de allerede eksisterende miljøregler, dog med visse overgangsordninger for de meget investeringstunge dele af EU-reguleringen.

Og der vil formentlig blive udfordringer med de videre forhandlinger af dette forslag, ikke blot til det nuværende irske formandskab, men også til de følgende EU formandskaber - Holland og Luxembourg.

Den europæiske udvidelse

Den tredje store udfordring er udvidelsen, som jo næsten er en realitet. Det var i høj grad under det danske EU-formandskab, at udvidelsen af EU med 10 nye lande blev sikret. Grundlæggende mener jeg, at udvidelsen er en mulighed for EU, som vi bør glæde os over. Men man skal ikke være blind for, at den

også rummer store udfordringer, bl.a. på miljøområdet. De nye medlemslande har i forbindelse med tiltrædelsen forpligtet sig til at opfylde de allerede eksisterende miljøregler, dog med visse overgangsordninger for de meget investeringstunge dele af EU-reguleringen.

Det er klart, at alene opfyldelsen af det omfattende regelsæt på miljøområdet er en stor udfordring for de nye medlemslande. Og det vil blive spændende at se, hvordan de nye lande vil forholde sig til de nye initiativer på miljøområdet, som vi ved vil blive nødvendige i de kommende år. Her tænker

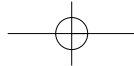
jeg dels på ny regulering og dels på den række af strategier, som Kommissionen forventes at komme med forslag til. Det gælder bl.a. strategier om henholdsvis affald, kvik-sølv, pesticider og jord.

Jeg tror, at vi får et godt samarbejde med de nye lande. Og fra dansk side vil vi i hvert fald gøre, hvad vi kan, for at fastholde dynamikken i EU's miljøpolitik. Samtidig er det vigtigt, at vi nøje vurderer Kommissionens forslag til ny miljøpolitik for at sikre, at vi får mest miljø for pengene.

Udover disse tre store udfordringer, står EU her og nu med den udfordring, at der skal vælges et nyt Europa-Parlament i juni, at der skal være en ny Kommission på plads i november 2004, og at det Europæiske Råd sandsynligvis i juni i år godkender et udkast til ny Traktat.

Det er begivenheder, der på den ene side kan lamme EU-arbejdet i en periode, men samtidig have den fordel, at det kan være anledning til at styrke befolkningernes engagement i EU's arbejde og dermed styrke bl.a. miljøpolitikken i EU.

Konventets udkast til ny Traktat fastholder miljøpolitikken som en vigtig del af EU's arbejde: Målsætningen om bæredygtig udvikling og forbedring af miljøet i EU fastholdes, miljøbestemmelserne fastholdes, og bestemmelsen om integration af miljøhensyn i EU's sektorpolitikker er også overført til den ny Traktat. Samtidig får de nationale parlamenter større indflydelse, og bestemmelser om åbenhed styrkes. Med andre ord er det et godt grundlag for det kommende årtis udfordringer. ■

Økologien skal fremmes i EU

▶ AF BENT HINDRUP

MELEM AF EUROPA PARLAMENTET FOR ENHEDSLISTEN

Mange grænseoverskridende miljøproblemer kræver en løsning i EU regi, og økologien anser jeg som en del af løsningen.

Økologi er det eneste alternativ til forureningen, dyreplageriet, de usunde fødevarer og de mange kemikalier vi møder i vores hverdag.

Fair Trade principperne er et opgør med diskrimineringen af produkter fra ulandene. Kort og godt er det er en måde at organisere samfundet på, hvor der skabes ordentlige vilkår for mennesker, dyr og miljø.

Økologi handler ikke kun om landbrug, men også områder som byggeri, fiskeri og transport. Strategien er den samme.

Det er afgørende, at der i EU vælges virkemidler for at fremme økologien, som forhindrer at økologi kommer på støtten og derved overtager det konventionelle landbrugs negative kendetegn.

EU's økologer skal ikke overtage det konventionelle landbrugs rolle mht. dumping af fødevarerne især i de fattige ulande.

Lige vilkår gennem nedskæring af landbrugsstøtten

JuniBevægelsen ønsker både at sætte EU på slankekur

En nedskæring af landbrugsstøtten er den eneste reelle måde at afskaffe diskrimineringerne på. Målet er at skabe lige vilkår for økologi og konventionel drift, samt bremse den igangværende strukturudvikling, hvor intensivering af landbrugsbedrifterne fremmes.

gennem nedskæring af budgettet, og samtidig ser vi gerne et mere solidarisk EU ifht. de fattige ulande og de nye østeuropæiske medlemslande. På den baggrund har jeg udarbejdet en nedskæringsplan for landbrugsstøtten med henblik på en afvikling.

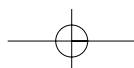
I dag diskriminerer landbrugsstøtten den økologiske drift, bønderne i de nye medlemslande og sidst men ikke mindst de fattige bønder i ulandene. Samtidig er en del af landbrugsstøtten en direkte eller en indirekte støtte til dyreplageri.

For forbrugeren betyder det, at priserne kunstigt holdes over verdensmarkedsprisen. Dermed betaler forbrugere i EU en højere pris for landbrugsvarer end nødvendigt.

En nedskæring af landbrugsstøtten er den eneste reelle måde at afskaffe diskrimineringerne på. Målet er at skabe lige vilkår for økologi og konventionel drift, samt bremse den igangværende strukturudvikling, hvor intensivering af drifterne fremmes.

Målet for EU's landbrugs politik bør i stedet være at gøre landbruget til et erhverv, der kan klare sig uden støtte og toldmure.

Økologien diskrimineres

ved støtten til intensivt husdyrhold og en strukturudvikling, som er uønsket i det økologiske.

Derfor foreslår jeg nedskæringer, som indebærer, at man maksimalt får støtte til en halv dyreenhed pr. hektar, hvilket er tilstrækkelig til at opnå harmoni mellem foder og husdyrhold.

Samtidig vil jeg yderligere lægge et loft over støtten ved at sætte en maksimal grænse for støtten, og foreslå et loft på 75 procent af det dyrkede areal, samt en begrænsning af støtte til 150 hektar pr. bedrift.

De nye medlemslande skal have lige vilkår

Der tales ligeledes om vigtigheden af at hjælpe de nye medlemslande. Vi kan ikke være mere enige. Vi ønsker at skabe lige vilkår for de gamle og de nye medlemslande i EU.

I stedet for gradvist at sætte støtten til de nye medlemslande op til 100 procent i 2013, så bør de gamle landes støtte reduceres til de nye landes nuværende niveau på 25%.

Hermed er der slået to fluer med et smæk, hvor der både skabes lige vilkår for de nye og gamle medlemslande, samt en generel besparelse af landbrugsstøtten. Besparelserne kan dermed give de nye medlemslande en betydelig rabat på medlemskabet.

Afviklingen af landbrugsstøtten og de omgivende toldmure vil tilmed give de fattige u-lande en mere fair mulighed for at afsætte varer på EU's marked. Dette vil

give et tiltrængt løft til EU's forhold til ulandene.

Lige vilkår - lad forurenere betale

Princippet om 'forurenere betaler' er et sundt princip, der allerede er traktatfæstet i EU. Princippet er blot aldrig blevet anvendt. Når forbrugerne i supermarkederne i dag sammenligner økologiske og konventionelle produkter, er der umiddelbart en markant prisforskel. Prisen på de økologiske produkter indeholder betaling for et rent miljø, bedre dyrevelfærd, og ikke mindst sunde fødevarer. De konventionelle produkter indeholder ikke disse udgifter, men dem betaler vi i praksis over skattebilletten. Det skal forstås på den måde at kontrollen, overvågningen og genopretningen af skaderne ved en forurenende produktionsmetode til skade for mennesker, dyr og miljø betales over skattebilletten. Konventionelle produkter får et urimeligt fortrin. I realiteten burde det være omvendt, og miljøbelastningen skulle medregnes og pålægges prisen på produkter ved at pålægge forurenere udgifterne.

Der skal handling bag ordene om at forurenere skal betale, og det er en opgave, som med fordel kan placeres i EU regi, eftersom det allerede er traktatfæstet.

Jeg har allerede fremsat ændringsforslag om afgifter, blandt andet på: Gensplejset foder og såsæd og pesticider og kvælstof-tab. Afgifterne skal alle finansiere kontrol, overvågning og genopret-

Økologi er det eneste alternativ til forureningen, dyreplageriet, de usunde fødevarer og de mange kemikalier vi møder i vores hverdag.

ning, samt i nogle tilfælde omstilling til renere produktion. Der er altså ikke tale om en generel skat, som led i en finansiel omfordeling, men alene et redskab til at opfylde princippet om forurenere betaler.

Negativ mærkning

Egentlig burde det være de konventionelle produkter, der blev brændemærket med den måde, de er blevet til på. F.eks. burde det hedde pesticid-mælk, spalte-grise osv.

Der er ingen tvivl om, at den omvendte mærkning er nødvendig for at sætte gang i økologien. For eksempel oplevede vi i Danmark, da der blev sat et mærkat på buræg, at forbrugerne automatisk fravælger produktet.

Denne metode har langt større gennemslagskraft end den nuværende positive mærkningsmodel, derfor ville det være ønskeligt både med positiv og negativ mærkning, hvilket i sidste ende styrker forbrugerens

stilling. I stedet er vi i dag henvist til, at de økologiske produkter belastes med en kostbar mærkningsordning.

Derfor er vi nødt til at gå på to ben. For det første vil vi arbejde for, at det bliver muligt at mærke de konventionelle produkter ud fra de tilsætningsstoffer, der bruges i produktet.

F.eks. oplysning om anvendelse af pesticider, samt den medfølgende større risiko for forurening og rester af pesticidet i produktet.

Offentlige indkøb som kickstart

Den offentlige sektor i Danmark forbruger store mængder varer og tjenesteydelser. En offentlig økologisk indkøbspolitik kan bidrage til en betydelig reduktion af miljøbelastning og energiforbrug.

Herigennem kan de offentlige myndigheder vise, at der er sammenhæng mellem egne handlinger og de krav, der stilles til borgere og virksomheder.

Det offentlige har derfor en væsentlig rolle for økologiens udvikling og burde gå i spidsen og f.eks. servere økologisk mad i kantinerne for derved at trække omlægningen i gang. EU's rolle kunne derfor med fordel være at anbefale og tillade offentligt udbudsmateriale, som stiller krav om økologisk kvalitet.

På min hjemmeside www.hindrup.dk har jeg samlet mere materiale om økologi og de andre emner, jeg beskæftiger mig med i forbindelse med mit arbejde i EU-parlamentet. ■

Hellere grønne skove end **guld**

▶ AF EINER LYDUCH

KANDIDAT TIL EUROPA PARLAMENTET FOR SOCIALDEMOKRATERNE

Gradvist skal vi opbygge en global strategi for en bæredygtig udvikling, der skal indgå i alle politikområder både i de udviklede lande og i de fattige lande.

Udvikling og økonomisk vækst skal være mindre og mindre på bekostning af naturressourcerne og miljøet. Men allerede nu skal miljøet have en langt stærkere placering i EU.

EU skal med stærke fælles minimumsregler og inddragelse af miljøhensyn på tværs af andre politikområder skabe grundlag for en miljømæssig bæredygtig udvikling i Europa.

Herved skal EU sikre sig gennemslagskraft i det globale miljø samarbejde på f.eks. klimaområdet, hvor det kun er et progressivt EU, der kan være med til at sikre bæredygtige løsninger på en række presserende miljøproblemer.

Kemikaliepolitik

Vi ved, at nogle kemikalier er brandfarlige, er giftige over for mennesker og dyr, kan være kræftfremkaldende, kan ophobe sig i fødekæden og kan have hormonlignende egenskaber og dermed

Hidtil har kemikaliepolitikken været præget af et uacceptabelt kaos. Vi kan ikke acceptere, at tusindvis af kemikalier anvendes uden kendskab til risici for mennesker og miljø og at selv dokumenteret farlige kemikalier ikke erstattes med brugbare alternativer.

påvirke kønsorganer og forplantningsevnen.

Derfor er det vigtigt, at kemiske stoffer testes og godkendes før de markedsføres.

Hidtil har kemikaliepolitikken været præget af et uacceptabelt kaos. Vi kan ikke acceptere, at tusindvis af kemikalier anvendes uden kendskab til risici for mennesker og miljø og at selv dokumenteret farlige kemikalier ikke erstattes med brugbare alternativer. Kommissionens forslag, REACH, var et fremskridt og jeg vil under ingen omstændigheder godkende, at elementer i det oprindelige forslag er stærkt svækket eller taget ud efter pres fra kemikalieindustrien.

Forbruger- og fødevarerikkerhed

EU's indre marked angår ikke alene virksomheder, men nok så meget forbrugerne. Derfor er minimumskrav til forbrugerbeskyttelse og fødevarerikkerhed helt afgørende. Det er en skandale, at vi fortsat i Danmark har problemer med salmonella og campylobakter, fordi vi sætter markedsvilkår over sundhedssikkerheden.

Jeg vil arbejde for reguleringer byggende på forsigtighedsprincippet, f.eks. når det gælder pesticidrester, vitamintilsætning og genmodifi-

cering. Enhver tvivl om uacceptable miljø- og sundhedsmæssige risici skal komme forbrugerne til gode. Jeg vil arbejde for at begrænse brugen af tilsætningsstoffer mest muligt og for at forbedre mærkningsreglerne således, at der bliver tale om positivmærkning.

Dyrevelfærd

Dyremishandling er desværre hverdag i Europa. EU skal fastsætte flere fælles regler, der sikrer en langt højere standard for dyrevelfærden i forbindelse med dyrehold, transport og slagtning af dyr.

Ved transporter er det et minimumskrav, at dyrene får stationære hvil, frisk halm, vand og foder. Desuden skal landbrug og industrier, der benytter dyreforsøg underlægges øget regulering.

Landbrugsstøtte

Et område der er særdeles problematisk er EU's landbrugspolitik, der på en gang er fællesskabets dyreste og dårligste enkeltstående aktivitet. 40 procent af fællesskabets knappe midler går til ca. 4 procent af dets indbyggere. Virkningerne er negative. Belastning af miljø og

natur og værst af alt en sabotage af udviklingsmulighederne i verdens fattigste lande. Den intensive landbrugsproduktion ødelægger det naturlige miljø og truer 45 procent af Europas krybdyr og over 40 procent af pattedyrene med udryddelse, bl.a. fordi kvælstof og fosfat udledes i overfladevandet.

Dertil kommer, at grundvandet mange steder indeholder pesticider, der langt overstiger de maksimalt tilladte værdier. Derfor skal den nuværende landbrugs politik afskaffes og en ny og bedre politik skal fremme et bæredygtigt landbrug, der bl.a. fremmer produktionen af økologiske landbrugsvarer, så vi undgår stråforkorter i vores gryn og brød og tilsætningsstoffer i fødevarer.

Trafikpolitik

Et andet område, der fremover vil tiltrække sig megen opmærksomhed, er transportpolitikken. Europa har i dag mange stærkt forurenede storbyområder som følge af biltrafikken. Et problem, der yderligere vil eskalere som følge af den stærkt stigende biltrafik. Derfor skal en bæredygtig transport politik løse de stigende trafikmængder, trafikætheden,

EU Kommissionen har beregnet, at omkostningerne ved ventetid i bilkøer i de 15 EU-lande fordobles i de næste 10 år til 600 mia.kr.

støj og forurening og omlægning fra vej til jernbane, vandveje og offentlig persontransport.

I dag foretages 75 procent af alle individuelle rejser med bil, og EU Kommissionen har beregnet, at omkostningerne ved ventetid i bilkøer i de 15 EU-lande fordobles i de næste 10 år til 600 mia.kr., og jo flere biler på vejene jo langsommere kan vi køre og jo mere arbejdstid og fritid mister vi.

I 1965 befødrede jernbanerne over 35 procent af va-

nerne i Europa. I dag er tallet omkring 16 procent.

Denne relative nedgang skyldes de strukturelle ændringer i økonomien og konkurrencen fra landevejstransporterne.

Jernbanernes økonomiske situation er blevet dårligere, og dette kompliceres yderligere af uklare krav om forpligtelser til offentlig service. Derfor skal EU gennemføre regler, der sikrer at priserne for de forskellige transportformer afspejler omkostninger

Strategi

En forudsætning for at gøre noget ved alle disse områder, er, at EU oplever vækst og beskæftigelse, så der er økonomi og overskud til at gøre noget effektivt ved miljøet; men det skal være efter 'Lissabon-strategien', der indebærer, at Europa skal være verdens mest konkurrencedygtige vidensøkonomi inden 2010, således at der skabes flere og bedre jobs (mindre forbrug af ressourcer), at det sker på en miljømæssig bæredygtig måde (vækst for væksten skyld udelukkes) og at der er social samhørighed (dvs. nej til et 2/3 dels samfund).

Ligeledes skal vi prioritere og finde holdbare løsninger, så vi fortsat udvikler os i retning af bæredygtighed og med en høj profil på miljøområdet.

Valget til Europa Parlamentet er et afgørende valg om fremtiden for mennesker i hele Europa.

Jeg vil arbejde for et solidarisk Europa, der sætter mennesker og deres velfærd og trivsel først. ■

www.einer-lyduch.dk

Godt gjort er bedre end godt sagt

▶ AF GITTE SEEBERG

MF OG KANDIDAT TIL EUROPA PARLAMENTET FOR DE KONSERVATIVE

Hvad kan vi bruge EU til? Og betyder det noget, hvad de beslutter i EU? Den type spørgsmål får jeg mange af, når jeg er ude til faglige arrangementer og vælgermøder.

Jeg synes hellere, at man skulle spørge om: Hvad VIL vi bruge EU til? EU's beslutninger betyder virkelig noget. Nuvel er Danmark ikke ene om at bestemme i EU, men Danmarks mange gode traditioner og holdninger kan eksporteres og via vel-funderede argumenter har vi hidtil haft stor succes med at få vores politik igennem til gavn for de danske familier.

Danmark har inden for miljø- og fødevarerpolitik en høj stjerne i EU - der bliver lyttet når Danmark taler. Dette skal fastholdes.

Jeg vil ikke til Bruxelles for at drikke kaffe og lave ingenting - jeg vil arbejde for, at børn og voksne får sunde og ordentlige fødevarer. Det handler om at få lavet bedre og mere ensrettede regler på en række område og dermed leve op til Benjamin Frank-

Berigede fødevarer kan have sin berettigelse i særlige sundhedsforebyggende tilfælde eks. jod i salt. Men at fødevarer tilfældigt bliver beriget med vitaminer gør ikke usunde fødevarer sunde. Sodavands-is med C-vitamin er stadig sodavands-is og dermed usundt.

lins ord om 'Godt gjort er bedre end godt sagt'.

Økologi - vejen frem?

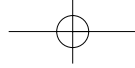
Vi skal passe på os selv og vores omgivelser. En af de bedste måder - er ved at spise økologisk og købe økologisk fremstillede produkter.

I Danmark har vi Ø-mærket, som betyder at varen er økologisk. I Sverige har de KRAV-mærket. Og andre lande har deres egne nationale mærker.

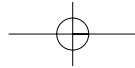
De færreste ved, at det europæiske marked ligeledes har et økologimærke. Kendskabet til dette mærke skal udbredes. Et mere udbredt fælles økologimærke vil medvirke til at løse samhandelsproblemer og dermed sikre forbrugerne et større sortiment af økologiske varer.

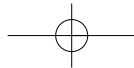
Og alle, der spiser meget økologisk, vil nok give mig ret i, at et større sortiment af økologiske varer i danske supermarkeder er yderst til-

fortsættes side 19

**Bliv
medlem
af Grønne
Familier**

Giv miljøet en hånd - hver dag...

Grønne Familier informerer om grønne produkter og ideer, inspirerer hinanden og andre til at gøre hverdagen mere miljørigtig. Vi arbejder for at sikre **ordentlige fødevarer, mindre emballage og flere miljøvenlige varer**. Gennem lokale og landsdækkende aktiviteter og kampagner stiller vi krav til politikere og erhvervsliv om »mere miljø«, flere miljøvenlige produkter og mindre emballager. Grønne Familier udgiver Danmarks eneste grønne forbrugermagasin, »Grøn Hverdag« udkommer fire gange om året. Gratis for medlemmer.

Det **gode eksempel** er uafviseligt. Jo flere mennesker, der bestræber sig på at leve bæredygtigt - desto mere modtagelige er erhvervsliv og politikere for gode argumenter og krav fra forbrugerne.

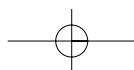
Grønne Familiers **foretrukne værktøjer** er udveksling af viden og erfaringer, dialog og debat. Når flere stiller krav, så er det lettere at blive hørt og så kommer resultaterne hurtigere.

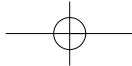

Tanker og holdninger er gode. Men handling er bedre. Grønne Familier giver dig **viden, værktøjer og inspiration**, der kan gøre din hverdag mere grøn.

Rundt om i landet arrangerer de lokale afdelinger af Grønne Familier hvert år **100-vis af spændende arrangementer**, der sætter en ny dagsorden.

Bliv medlem af Grønne Familier

FORÅRSTILBUD

MEMLESSKAB af Grønne

Familier for hele 2004 og 2005 - ved tilmelding til PBS-betalingsløsning kun

230 kr.

(normalpris 330 kr.)

ABONNEMENT på Grøn Hverdag i

2004 og 2005 ved tilmelding til PBS-betalingsløsning kun

200 kr.

(normalpris 270 kr.)

Det koster normalt 220 kroner om året at være medlem, inklusiv fire numre af Grøn Hverdag. Et års abonnement på Grøn Hverdag koster 180 kr for fire numre.

Reg.nr. Kontonr.

INDBETALINGSKORT

Kan betales i pengeinstitut og på posthuse

KA73

KVITTERING

Checks og lignende accepteres under forbehold af at pengeinstituttet modtager betalingen. Ved kontant betaling i pengeinstitut med terminal er det udelukkende pengeinstituttets kvitteringstryk der er bevis for hvilket beløb der er indbetalt.

Indbetaler

Kreditnummer og beløbsmodtager

81828318

Kreditnummer og beløbsmodtager

81828318

**GRØNNE FAMILIER
BLEGDAMSVEJ 4B
2200 KØBENHAVNN**

9860

**GRØNNE FAMILIER
BLEGDAMSVEJ 4B
2200 KØBENHAVNN**

Meddelelse til modtager Medlemskab 04-05 (PBS) 230 kr.

Underskrift ved overførsel fra konto

Kvittering

Abonnement 04-05 (PBS) 200 kr.

Medlemskab 1 år 220 kr.

Abonnement 1 år 180 kr.

Kroner _____ Øre _____

Betalingsdato _____

Kroner _____ Øre _____

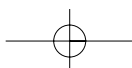
Til maskinel aflysning - Undgå venligst at skrive i nedenstående felt

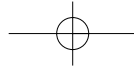
Dag Måned År

FIK 731 (01.99) 0000-1923

+73<

+81828318<

Danmarks eneste grønne forbruger- magasin

Abonnement koster 180 kr.
for fire numre.

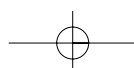
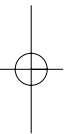

Grøn Hverdag informerer om grønne produkter og ideer - giver gode råd og vejledning. Grøn Hverdag inspirerer og gør viden til handling.

Grøn Hverdag er Danmarks eneste grønne forbrugermagasin. Grøn Hverdag formidler informationer, erfaringer og holdninger der gør den grønne hverdag lettere.

Grøn Hverdag udkommer
fire gange om året.

fortsat fra side 14

trængt. Det glæder mig derfor, at regeringen gør noget ved sagen og indleder en kampagne i efteråret, som skal øge kendskabet til økologi og det danske og europæiske økologilogo.

For mig er økologi vejen frem. Ved køb af økologimærkede varer sikrer man sig bedst muligt, at varen er fremstillet med størst mulig hensyntagen til miljøet og bl.a. ikke proppet med kemikalier. Derudover sikrer man dyrene ordentlige leveforhold og adgang til frisk luft og grønne marker. Nogle påstår, at dyr som har haft adgang til naturen smager bedre. Det skal jeg ikke gøre mig til dommer over - men jeg ved, at jeg har en bedre smag i munden efter at jeg spist dyr, som har haft et godt liv.

Berigede fødevarer – er det en glidebane?

Såkaldte berigede fødevarer er almindelige fødevarer, der er tilsat ekstra vitaminer eller mineraler. I en række EU-medlemslande er berigede fødevarer ret udbredte, men i Danmark er berigede fødevarer derimod endnu ikke så udbredte.

Jeg er overbevist om, at vi i den nærmeste fremtid vil finde flere og flere berigede fødevarer i de danske supermarkeder. Berigede fødevarer kan have sin berettigelse i særlige sundhedsforebyggen-

Det er meget vigtigt, at få ens regelsæt, så man undgår flere dyretransporter af danske dyr udført af tyske vognmænd som må transportere dyrene i tre etager i 24 timer – helt ubegribeligt og tangerende til dyrplageri. Dyr skal behandles ordentligt - andet kan vi simpelthen ikke være bekendt.

de tilfælde eks. jod i salt, men at fødevarer tilfældigt bliver beriget med vitaminer gør ikke usunde fødevarer sunde. Sodavand med C-vitamin er stadig sodavand og dermed usundt.

Vi skal passe på, at det ikke bliver en glidebane, og at fødevarer beriget med vitaminer og mineraler snarere bliver reglen end undtagelsen. Jeg håber, at de danske fødevarerfabrikanter ikke vil følge denne vitamintilsættende 'trend' og dermed være deres opgave voksen og gøre deres til at sikre de dan-

ske familier reelle og ordentlige fødevarer.

Alle har ret til sunde og ordentlige fødevarer

Alle gensplejsede fødevarer, uanset om det er en rød tomat, eller det er sukkerlavet af gensplejsede sukkerroer, skal godkendes, inden de må sælges. I forbindelse med en godkendelse, skal myndighederne sikre, at det gensplejsede produkt ikke fremkalder allergi, er giftigt eller giver ernæringsmæssige problemer.

Jeg mener, at alle mennesker har ret til sunde og ordentlige fødevarer. Derfor er det yderst betryggende, at regeringen allerede i februar 2004 fremsatte lovforslag L169 om dyrkning m.v. af genetisk modificerede afgrøder – i daglig tale kaldet sam-eksistensloven. Dette lovforslag udstikker retningslinjerne for, hvorledes vi i Danmark forholder os, når genetisk modificerede afgrøder bliver godkendt til dyrkning.

Dette er et yderst fornuftigt forslag, et tiltag som sikre at Danmark er klar.

Lovforslaget - som netop nu er i høring - vil sikre miljøet bedst muligt imod spredning af gmo-materiale til andre marker.

Dette sikres bl.a. ved at opstille afstandskrav og stille krav om et 'gmo-kørekort', hvis man ønsker at dyrke gmo-afgrøder. Man skal med andre ord vide, hvad man laver, hvis man skal have med gmo'er at gøre. Og det er betryggende.

Danmark er gået forrest i at udstikke regler for håndtering af praktiske og etiske problemstillinger vedr. dyrkning af gmo-afgrøder i EU, og jeg vil arbejde for, at Dan-

marks yderst fornuftige oplæg vil blive skabelonen efter hvilken, andre EU-lande håndterer dyrkning og markedsføring af gmo.

Jeg er af den helt klare opfattelse, at forbrugerne skal have ren besked. Og derfor er jeg tilfreds med, at det er blevet lovpligtigt at mærke fødevarer, som indeholder mere end 0,9 procent genmodificeret materiale.

Mærkning af fødevarer er med til at sikre forbrugerne et reelt valg.

Dyr skal behandles ordentligt

I disse år er der - heldigvis - kommet mere fokus på dyrevelfærd. EU har opstillet fornuftige regler for at sikre ordentlige forhold for husdyr og i øjeblikket diskuteres EU fremtidige regler for transport af husdyr. Danmark kæmper for, at nedbringe den tilladte transporttid for dyretransport i EU, så den kommer til at følge de danske regler med en maksimal transporttid på otte timer.

Det er meget vigtigt, også på dette punkt, at få ens regelsæt, så man undgår flere dyretransporter af danske dyr udført af tyske vognmænd som må transportere dyrene i tre etager i 24 timer – helt ubegribeligt og tangerende til dyrplageri. Dyr skal behandles ordentligt - andet kan vi simpelthen ikke være bekendt. ■

www.gitteseeborg.dk

De fattige brugt som løftestang

Den multinationale gmo-industri misbruger de fattige som argument for at få folk i de rige lande til at acceptere gmo-teknologien. En udvikling, der også er ved at slå igenem i Europa, hvor de sidste skanser for gmo-modstanden smuldrer

AF LILIAN GRACIELA JOENSEN

Ris, der er beriget med vitamin A, er blot et blandt mange eksempler på, hvordan gmo-industrien konstant leder efter nye argumenter for deres teknologi. Argumenter, der skal overbevise de tvivlende befolkninger i den rige verden. For hvem ville vel have noget imod, at man med ét slag kunne udrydde blindhed i den tredje verden.

Men gen-industriens »Golden rice« er ikke løsningen. Vitamin A-mangel er ofte ledsaget af mangel på andre næringsstoffer som zink, jern, vitamin C og D, calcium, riboflavin, selenium, etc. Og underskud af disse næringsstoffer skyldes mangel på en varieret kost.

Desuden skal et menneske spise 300 g af den gyldne ris for blot at få dækket 20% af det anbefalede daglige vitamin A-behov.

Så højteknologisk og dyr 'protein A-rig ris' løser ikke problemet.

Et barn i Filippinerne spi-

ser normalt mindre end 150 gram ris om dagen.

Selv om man - teoretisk kunne sørge for, at alle i hele verden fik A-vitamin nok, så er værd at huske på, at vitamin A kun optages af kroppen, når kosten samtidigt indeholder fedt. Og fedtfattig kost optræder typisk i befolkninger, der spiser store mængder ris.

Gmo-manipulerede fødevarer kan ikke løse problemerne omkring sult og fejlnæring i den tredje verden.

Dommedagsprofetierne fra de gmo-venlige videnskabsfolk og industrien om, at der ikke vil være mad nok til alle, holder ikke. Allerede i dag produceres der mad nok til mange flere mennesker, end der er i verden.

Problemet er den uretfærdig fordeling af jord, såsæd og de sociale uligheder.

Hvis de fattige får adgang til deres egen jord, varieret såsæd og dyreavl, kan de få dækket behovet for en mere varieret kost og dermed de nødvendige næringsstoffer.

Dr. Samson Tsou fra det asiatiske vegetabiliske forsknings- og Udviklingscenter (AVRDC) oplyser, at i de lande, hvor befolkningen spiser mere end 200 gram grøntsager om dagen, lider de ikke af vitamin A-underskud.

To skefulde af den gule søde kartoffel, en halv kop af mørke bladgrøntsager samt en kvart mellemstor mango om dagen er nok for at dække et barns behov for vitamin

A. Alle disse madvarer findes i mange af de lande, hvor dele af befolkningen lider af vitamin A-mangel.

Udviklingen af »Golden Rice« blev gennemført i et samarbejde mellem videnskabsfolk fra Intitute for Plant Science i Schweiz, Monsanto og Paradigm Genetics. Monsanto har været så venlig at ofre deres intellektuelle ejendomsrettigheder til udvikling af Golden Rice. Men når de genetisk modificerede frø rammer markedet, så er det fortsat Monsanto (eller andre biotek-firmaer) som scorer kassen.

Og sandsynligvis bliver regningen tørret af på de vestlige forbrugere. For hvem i den tredje verden har råd til at købe dyre 'golden-rice-frø'? Allerede nu har de fattige ingen penge til at købe almindelig ris (eller andet nødvendig mad). Og for at betale forskningsregningen

og honorere aktionærernes krav om overskud, skal de genmodificerede ris ind i de rige landes supermarkeder. Eller bruges til at fodre dyrene i de rige lande. Eller ende deres dage som fødevarerhjelpe finansieret af FN eller andre humanitære organisationer.

Bt bomuld i Indien

Bt bomuld bliver også præsenteret som løsningen, der kan reducere u-landenes afhængighed af de pesticider, som den grønne revolutions entydige satsning på monokultur har forårsaget hos de fattige bønder. Gen-industriens argument er, at den genmodificerede bomuld, som producerer proteiner fra bakterier med pesticideaktivitet mod insektlarver, vil formindske forbrug af pesticider.

I marts 2002 fik det indiske selskab Indian Seed Com-

pany Mahyco og Monsanto godkendelse til at dyrke Bt bomuld i Andhra Pradesh, der er den tredje mest bomuldsproducerende stat i Indien. 23.750 km² jord blev kultiveret med Bt bomuld.

Et videnskabeligt arbejde udført af Dr. Abdul Qayum og Kiran Sakkari har vist, at den påståede succes ikke holder vand.

De to forskere rapporterede, at Bt bomuld var dyrere end ikke-genmodificeret bomuld. Prisen på de modificerede frø var meget højere. Det nødvendige forbrug af pesticider blev heller ikke betydeligt formindske, og den totale produktion af Bt bomuld var ca. 35% mindre end den konventionelle.

Udbyttet for Bt bomuld var 4.5 quintal per acre, mens ikke-Bt bomuld havde en udbytte på næsten 7 quintal pr acre.

De bønder, som forsøgte sig med Bt bomuld, fik et underskud af 1295 rupees per acre, mens de bønder som kultiverede konventionel bomuld fik en fortjeneste af 5368 rupees pr acre.

78% af de bønder, som kultiverede Bt bomuld i 2002, sagde, at de ikke ville gentage dyrkning af gensplejset afgrøde året efter.

Mange bønder var sure over den store reklameindsats, hvor Bt bomuld blev solgt som et mirakel-frø.

Bt majs forurening i Mexico

Mexico er center for den oprindelige majs. Derfor er genmodificeret majs ikke tilladt. Myndighederne er bange for at genmanipuleret majs til forurene det oprindelige majsstammer. Majs er en hellig afgrøde for indianerne og deres kultur og økonomi er stærkt tilknyttet

til majs. En frihandelsaftale mellem Mexico og USA har medført en stor import af billig majs fra USA. Og den USA-venlige og neoliberale mexicanske regering har ikke haft lyst til at lægge ører til indianernes indvendinger. Den USA-importerede majs indeholdt også genmodificerede frø. Indianerne, som købte disse frø som mad, har også dyrket dem uden at vide at de var genmodificerede.

Og de majsfrø, der naturligt falder af fra lastbilerne, spreder sig og vokser nu uden kontrol. Majsmarker over hele Mexico er blevet forurenede med op til flere forskellige gener fra gmo-majs.

David Quist og Ignacio Chapela var blandt de første til at bevise, at den oprindelige mexicanske majs var blevet forurenede med gensplejede majs.

I november 2001 var deres artikel om majs-forureningen tæt på at være godkendt til tryk i det prestigefyldte tidsskrift Nature.

Men gmo-industrien rasede og tvang Nature til at trække tilbage artiklen. De to videnskabsmænd blev udsat for en smædekampagne uden sidestykke.

I virkeligheden ledte disse to videnskabsfolk ikke efter forurening i majs. De var igang med at udvikle teknikker til at artsbestemme majs. Og Mexico måtte jo være det ideelt sted, da dyrkning af gensplejset majs var forbudt. Troede de. Quist og Chapela var så overraskede over resultaterne, at de gentog prøverne flere gange.

Men på trods af smædekampagnen og forsøgene på at tie historien ihjel, så har andre forskere i 2003 bevist, at kontamineringen (forureningen) er endnu værre end

de to forskere oprindeligt havde målt.

Videnskab idag

En af årsagerne til at videnskaben har svære vilkår, når den kommer på tværs af de multinationale selskabers interesser er, at staterne i hele verden i større og større omfang lader erhvervslivet finansiere forskningen.

I de sidste år har de fleste universiteter sammen med industrien lagt alle æg i den genteknologisk forskning. Al anden forskning er blevet systematisk nedprioriteret. Det har medvirket til, at kun forskningsprojekter, som firmaerne fandt tiltrækkende, har fået forskningsmidler. Og de genteknologiske teknikker, som kun er et redskab blandt amange, er blevet overvurderet i forhold til andre videnskabelige metoder.

Idag er det meget svært at få publiceret en videnskabelig artikel i de så kaldte 'seriøse tidsskrifter', hvis man er kommet til gode resultater uden at have brugt genteknologi. Og publicerer man ikke nok, får man ikke penge til sin forskning. Sådan opstår der en ond cirkel.

Universiteterne og Institutterne rundt omkring i verden har satset så mange penge og så meget prestige i gmo-forskning og bioteknologi, at det har præget videnskabsfolkene ideologisk. Alt for meget er blevet lavet i laboratorierne, og den virkelige verden reduceret til små uafhængige dele, hvor man ikke tager hensyn til sammenhængen.

Man ser på det gen, man har splejset, uden at se på den sammenhæng som et gen eller et protein har i forhold til andre gener, til andre

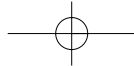
proteiner, mineraler eller sukkerstoffer. Man negliger større sammenhænge som f.eks. samspillet mellem cellerne, mellem organismerne og mellem arterne.

Sociale eller økonomiske virkeligheder er ikke interessante. Og forskerne har ikke tid og nødvendig information til selv at danne sig en mening. At tro at man kan løse verdens sult problemer fra et laboratorium er mildest talt naivt og farligt.

Industrien har aldrig været interesseret i de fattige. Det kan forskere, som arbejder med Chagas syge roligt sige. Man regner med ca. 18.000.000 mennesker lider af denne frygtelig sygdom i Latin Amerika. 1/3 del af dem vil dø af sygdommen. Denne sygdom angriber den fattige del af befolkningen ude på landet. Forskningen viser, at den eneste måde at komme sygdommen til livs på, er ved at ændre på de sociale forhold. Det koster ikke mange penge. Det gør det heller ikke at bekæmpe sulten i verden. Alligevel er man praktisk talt holdt talt op med at finansiere projekter, der forsker i forebyggende metoder til at undgå parasitiske sygdomme eller underernæring.

Fødevarer, der er manipulerede med gmo er ikke tiltænkt de fattige. De er skabt og udviklet for at blive købt af befolkningen i den rige verden. De kan omsættes til tøj, blomster, fødevarer eller kød som skal sælges i de store supermarkeder eller tøj-kæder. Og de fattige kan få lov til at sulte videre i dette system som avler mere fattigdom. ■

LILIAN GRACIELA JOENSEN ER PH.D. I CELLEBIOLOGI

Proteinberiget bryllupskage?

► AF KIRSTEN JENSEN

FORMAND FOR FORBRUGERRÅDET

Skepsis over for nogle af Europa-Kommissionens nye initiativer på fødevarerområdet er helt berettiget. I bund og grund handler det om at sikre danske såvel som europæiske forbrugeres frie valg, og det frie valg er truet, når det drejer sig om gensplejsede fødevarer og berigede fødevarer.

Viden om gen-teknologien gør ikke forbrugernes mere positive over for den fagre nye fødevarer verden sådan som industri og myndigheder havde håbet. Måske tværtimod. Selv når vi ved mere om gensplejsning, har vi forbrugere fortsat svært ved at se fordelene ved at producere gensplejsede planter. Forbrugernes ønsker en mulighed for at vælge til og fra, og alle undersøgelser viser, at de fleste helst vil vælge fra. Men kan vi reelt det?

Mærkningsordning med store huller

Når de nye EU-regler træder i kraft den 18. april 2004, betyder det, at gensplejsede fødevarer skal mærkes. Alle fødevarer og ingredienser, der indeholder eller er fremstillet af GMO, skal mærkes, uanset om det kan spores i produktet eller ej. Dermed kan forbrugernes vælge disse

En årelang sund dansk skepsis overfor lette genveje til det sunde liv står derfor for fald, hvis den nye EU politik om berigede fødevarer bliver til virkelighed.

produkter fra. Men mærkningen gælder ikke produkter som kød, æg og mælk fra dyr, der har fået gensplejset foder.

En meningsmåling, som Jyllands-Posten har lavet i samarbejde med PLS-Rambøll, viser, at de fleste forbrugere ville fravælge pålæg produceret af dyr, der har spist foder blandet op med gensplejsede afgrøder.

Hvad de adspurgte danske

forbrugere åbenbart ikke vidste var, at de fleste kød-, æg- og mælkeprodukter stammer fra dyr, der har spist foder med indhold af gensplejset soja eller majs.

Europæiske forbrugere er skeptiske over for gensplejsede fødevarer. I England smitter det af på store dele af detailhandelen. Her har de dominerende kæder besluttet at boykotte gensplejsede fødevarer med begrundelsen,

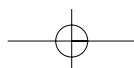
at forbrugernes har magten, og at forbrugernes vil ikke købe varerne. De engelske supermarkeder har ganske vist ikke taget stilling for eller imod genmad men valgt at sælge, hvad kunderne vil have. Måske det engelske eksempel kunne virke inspirerende på den danske detailhandel.

Også i Sverige tæller forbrugernes mening, når både svenske Arla og Swedish Meat meddeler, at hele den svenske animalske produktion fortsat skal være GMO-fri. Herhjemme er debatten afventende, og der mangler fortsat svar på fundamentale spørgsmål – der lyttes helt åbenbart ikke til forbrugernes.

Hidtil har de europæiske forbrugere kun været præsenteret for afgrøder, som er gensplejset til at kunne tåle bestemte pesticider, eller selv producere insektgift, og her er det svært at få øje på fordele for andre end den industri, der ofte både sælger de gensplejsede afgrøder og forhandler pesticiderne.

Argumenterne har siden midt i 1990'erne fejlet frem og tilbage, men der er kun en ting, vi med sikkerhed kan sige: Ingen kender de langsigtede konsekvenser for natur og sundhed.

Derfor arbejder Forbru-

gerrådet på at sikre reel og omfattende mærkning, så gensplejsning bliver et frit valg.

Vitaminrige vingummibamser

Det frie valg kan også være svært at få øje på, når det drejer sig om berigede fødevarer.

EU-kommissionens forslag om at tillade tilsætning af vitaminer og mineraler til fødevarer møder hård kritik fra forbrugerorganisationer over hele Europa.

Kritikken bunder blandt andet i det forhold, at forslaget - i sin nuværende form - åbner for tilsætning af alt fra vitaminer og mineraler og plantehormoner til alle typer af fødevarer med undtagelse af alkohol og friske og uforarbejdede fødevarer.

Behøver vi igen at nævne vitamin-vingummibamser og kalkpiller forklædt som pebermyntepastiller?

EU-kommissionen tegner i forslaget begrundelse et billede af, at denne type tilfældige berigelser er forbundet med stor sikkerhed, og at de kan løse deciderede mangeltilstande i befolkningen. Men det er en noget lemfældig omgang med både sandheden og forbrugernes sikkerhed, som Kommissionen her er ude i.

Der findes i dag ingen systematisk erfaringsopsamling fra lande som tillader denne type berigelser - endsige en videnskabelig dokumentation for, at vitaminer, mineraler og lignende tilsat efter industriens forgodtbefindende, er harmløse eller giver ernæringsmæssige fordele for befolkningen.

Tværtimod ved man, at vitaminer og mineraler er særdeles potente stoffer, som

kan være skadelige i større mængder.

En engelsk undersøgelse viser, at tre ud af fire berigede produkter her enten er for søde, for salte eller for fede. Og opgørelser fra markedet i USA viser, at søde energidrikke tilsat vitaminer udgør en meget stor del af markedet for læskedrikke.

En engelsk forbrugerorganisation har lavet beregninger som viser, at et barn, der indtager en almindelig kost som også omfatter berigede fødevarer, vil være udsat for en overdosering af en række vitaminer, for eksempel C-vitamin (1000% af den anbefalede tilførsel), en række B-vitaminer (3-400%) og A-vitamin (280%). Samtidig vil barnet få dækket 350% af sukkerbehovet, mens barnet hverken vil få dækket sit kaloriebehov eller behovet for de mineraler, som ikke var tilsat de berigede produkter.

Disse eksempler viser, at tilfældige berigelser har ført til, at usunde produkter markedsføres som sunde, og at forbrugerne ikke kan gennemskue dette. Reelt bidrager mange af disse produkter til en usund kost, ligesom de er med til at forvirre folks opfattelse af, hvad der er sundt og usundt.

Uanset hvor mange midler sundhedsmyndighederne måtte hælde i oplysningskampagner, vil de aldrig kunne hamle op med de midler, industrien har til at påvirke både små og store forbrugere.

Erhvervslivets markedsføring er ganske klar. I dagbladet Politiken 13. oktober 2003 udtalte brand- og marketingchef i Coca-Cola, Mathias Rohra om strategien i forbindelse med markedsfø-

Europæiske forbrugere er skeptiske over for gensplejsede fødevarer. I England smitter det af på store dele af detailhandelen. Her har de dominerende kæder besluttet at boykotte gensplejsede fødevarer med begrundelsen, at forbrugerne har magten, og at forbrugerne vil ikke købe varerne.

ringen af en ny beriget læskedrik til børn:

»Vitaminerne får forældrene til at synes bedre om varen, men selve markedsføringen er rettet direkte mod de mindre børn.«

I en tid med voksende overvægt og fedmeproblemer er det ikke den udvikling, vi som forbrugere har behov for. Der er ikke tvivl om, at fødevarerindustrien har haft alt for stor indflydelse på det endelige forslag, som sætter profithensyn højere end forbrugernes behov og folkesundheden.

Der er heller ikke tvivl

om, at Kommissionen i dette tilfælde har glemt alt om forsigtighedsprincipper og skelnet mere til økonomien. Erfaringer fra USA viser, at vækstraten for berigede og funktionelle fødevarer er 10-12%, mens den for almindelige fødevarer ligger på 1-2%.

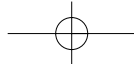
Eller med andre ord: Hvis man kan få folk til at tro, at denne en type fødevarer er sundere, er de villige til at betale mere. Det skal forslaget hjælpe med til.

De europæiske forbrugerorganisationer har arbejdet intenst for at sikre, at industrien kun skulle have lov til at berige sunde fødevarer.

Kravet var med i Kommissionens første udkast. Men i det endelige forslag er denne beskyttelsesregel forsvundet efter pres fra industriens lobbyister. De samme lobbyister forsøger nu at få de sidste undtagelserne i forbindelse med alkohol ud af forslaget.

I Danmark har det hidtil været et meget begrænset udvalg af fødevarer, der må beriges. Et eksempel er jod i salt og visse typer morgenmadsprodukter. Den officielle danske holdning har været, at berigelser kun bør finde sted, hvis det gavner befolkningens sundhed uden at gøre skade.

En årelang sund dansk skepsis overfor lette genveje til det sunde liv står derfor for fald, hvis den nye EU politik bliver til virkelighed. Forbrugerrådet vil i samarbejde med de andre europæiske forbrugerorganisationer fortsat kæmpe for at få ændret loven i den videre beslutningsproces i EUs institutioner. ■

KONFERENCE

Global Conscience

København: 23.–24. maj 2004

Der afholdes en stor konference med stærke internationale og danske talere på Christiansborg d. 23.-24. maj - som en parallel til Copenhagen Consensus, som arrangeres af Institut for Miljøvurdering (Bjørn Lomborg) og The Economist d. 24.-28. maj.

Global Conscience arrangeres af Folkekirkens Nødhjælp, Mellempfolkeligt Samvirke, Danmarks Naturfredningsforening, WWF Verdensnaturfonden, SiD, Det Økologiske Råd, NOAH, Tidsskriftet Salt, OVE, Øko-net, Le Monde Diplomatique, Attac-Danmark samt uafhængige forskere. Arrangørerne finder det vigtigt, at det slås fast, at målet fra Rio i 1992 om bæredygtig udvikling stadig er aktuelt, og at verdens problemer ikke kun handler om økonomi, sådan som den anden konference lægger op til.

Deltagergebyr begge dage: 500 kr.
Deltagergebyr d. 23.5.: 400 kr.
Deltagergebyr d. 24.5.: 200 kr.
For privatpersoner er prisen tilsvarende 200 kr., 150 kr. og 70 kr. For arbejdsløse, studerende og pensionister: hhv. 100 kr., 75 kr. og 50 kr.

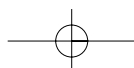
Tilmelding til Det Økologiske Råd, Blegdamsvej 4B, tlf. 33 15 09 77, E-mail: Rikke@ecocouncil.dk.

PROGRAM SØNDAG D. 23. MAJ

- > **INLEDNING** v./ Udenrigsminister Per Stig Møller
- > **SESSION A** Kan kloden bære? : Klaus Töpfer, Direktør, UNEP, EU miljøkommissær, Margot Wallström
- > **SESSION B** Hvordan kan vi være ansvarlige over for miljøet og de fattige på samme tid?: Sunita Narain, Direktør, Center for Science and Environment (CSE), New Delhi, Martin Rocholl, Direktør, Friends of the Earth, Europe, Joan Martinez-Alier, Prof. Frie Universitet, Barcelona
- > **SESSION C** Social omfordeling på globalt plan – hvordan styres den økonomiske udvikling?: Vandana Shiva, Dir., Research Foundation for Science, Technology and Natural Resources, New Delhi, Charles Villa-Vicencio, direktør, The Institute for Justice and Reconciliation, Sydafrika, Anna Lise Mortensen, Direktør for Bæredygtig Udvikling, Brd. Hartmann,
- > **AFRUNDING:** Svend Auken, MF, tidligere miljø- og energiminister

PROGRAM MANDAG D. 24. MAJ

- > **ØYSTEIN DAHLE**, Præsident for World Watch Institute
- > **BJØRN ERIKSEN**, norsk LO: Udviklings skævheder. Hvad gør fagbevægelsen?
- > **TARJA CRONBERG**, MP, Finland: Bæredygtig udvikling på regionalt niveau
- > **KNUD VILBY**, forfatter: Fattigdomsbekæmpelse, en handlingsrettet status
- > **KATHRINE RICHARDSON**, prorektor, Århus Universitet: Kan man tale om globale miljøforandringer?
- > **JOHN HOLTEN ANDERSEN**, Salt: Natur- og miljøkampens betingelser – kan det gøres op i penge?
- > **STAKEHOLDERS BUD PÅ HANDLING:** Christian Ege, Det Økologiske Råd, Kenneth Haar, Attac, Danmark, Rep. for Mellempfolkeligt Samvirke, Repr. for en nordisk udviklings-NGO, Jesper Lund Larsen, SiD, Pia Olsen, Danmarks Naturfredningsforening
- > **AFSLUTNING** ved to danske politikere

Godsejerne sætter sig på Danmarks natur

Nye love er på vej til at ændre det danske landskab radikalt. Professor mener, at både planter og dyr er truet

AF KJELD HANSEN,
BÆREDYGTIGHED

Gennem en snedig politisk manøvre har fødevareminister Mariann Fischer Boel sat sig personligt på omfordelingen af de 7,4 mia. EU-støttekroner, som skatteborgerne hvert år må se glide ned i dansk landbrugs lommer.

Samtidig har ministeren bragt regeringens støtteparti, Dansk Folkeparti, i den prekære situation, at det EU-negative parti reelt er årsag til, at antallet af danske EU-støttemodtagere vil vokse med flere tusinder i de kommende år.

Angiveligt skulle reformen være første skridt på vejen til helt at afskaffe EU-bistanden, men reelt sker der blot en omfordeling.

Landbrugsrådets præsident, svineproducent Peter Gæmelke, bekræftede dette i sin formandsklumme i LandbrugsAvisen, 19. marts 2004, hvor han bl.a. skrev: ...»det er samtidig vigtigt at huske, at totalt set så mister vi ikke penge med reformen, i hvert fald ikke støttekroner...«

Fødevareministeren kalder reformen en 'aftrapning', men reelt har ministeren blot opfundet en ny måde at fordele milliarderne på. Og i ste-

det for at nedtrappe støtten vil det støtteberettigede areal vokse med 30 pct. eller 700.000 hektar. Alle, der ejer græsjord med landbrugspligt, vil fremover kunne hæve en støttecheck. Det betyder, at bl.a. ejere af heste vil kunne hæve EU-støtte til deres hobby. Og kuriøst nok vil Miljøministeriet sandsynligvis blive den suverænt største enkeltmodtager af EU-støtte, fordi ministeriet ejer store græsarealer.

Folketinget stilles skakmat
EU's landbrugsministre vedtog den 26. juli 2003 en reform af den fælles landbrugs politik, men lod det være op til de nationale regeringer at vælge, hvordan de årlige støtteudbetalinger - i Danmark 7,4 mia. kroner - skulle fordeles.

I sommeren 2003 gen-

nemtrumfede Mariann Fischer Boel - med hjælp fra Dansk Folkeparti - at hun alene kunne vælge fremtidens bistanndsmodel.

I november 2003 meddelte fødevareministeren så, at hun var nået til enighed med Dansk Landbrug om, hvordan 'kagen skulle skæres'. Folketingets medlemmer fik hverken lod eller del i reformen, der træder i kraft til næste år.

Konsekvenserne fremgår af en analyse fra Fødevareøkonomisk Institut med titlen 'Landbrugets økonomi, efteråret 2003':

- > Beskæftigelsen vil falde med 1 pct. inden for primærlandbruget
- > Indkomsten i dansk landbrug bliver godt 1 pct. højere; dvs. 400 mio. kroner.
- > Kornproduktionen bliver op imod 10 pct. mindre

- > Produktionen af oksekød bliver ca. 20 pct. mindre
- > Produktionen af svinekød stiger 2-3 pct.
- > Der vil frigøres ca. 240 mio. kr. årligt til landbrugsrelaterede projekter gennem den såkaldte 'modulation'.

Redegørelsen fra Fødevareøkonomisk Institut bør dog tages med et gran salt, da der er tale om ganske konservative fremskrivninger på basis af modelberegninger.

Rent faktisk er det mere sandsynligt, at strukturudviklingen vil accelerere hastigere end forudset. F.eks. er fremskrivningen af den stående svinebestands størrelse i 2015 allerede opfyldt i dag!

Med reformen åbnede EU op for, at man kunne bruge op til 10 procent af de nationale støttebeløb til at beskytte natur og miljø.

Der kunne med andre ord oprettes en dansk natur- og miljøpulje på 740 mio. kroner - om året! Men fødevareministeren ønskede ikke at gribe denne historiske chance for at give Danmarks natur et kæmpeløft - og landbruget et bedre image.

Fischer Boel-reformen vil sandsynligvis accelerere forarmelsen af naturen, bremse forbedringerne af miljøet og cementere det udemokratiske monopol på at eje Danmarks jord.

Dertil kommer en øget affolkning af landdistrikterne, faldende beskæftigelse i

fortsætte side 26

fortsat fra side 25

erhvervet og en ureguleret industrialisering af det åbne landskab; alt sammen til stor skade for det fælles bedste, og kun til gavn for den stadig mindre kreds af landmænd, der får monopol på at eje mere end to tredjedele af Danmarks jord.

Godsejerlovgivning tromles igennem

Men det bliver værre endnu. Den 10. december 2003 fremsatte fødevareminister Mariann Fischer Boel forslag til lov om drift af landbrugsjorder (Lovforslag nr. L 112) og forslag til lov om landbrugsejendomme (Lovforslag nr. L 113).

Forslagene er ikke vedtaget, men skal behandles i løbet af foråret. De to lovforslag bygger på Betænkning nr. 1429 fra juli 2003 med titlen 'Forenklinger i jordlovgivningen'.

Selve titlen på betænkningen skal man ikke lægge for meget i: der er tale om to nye love med tilsammen 77 paragraffer, der erstatter den eksisterende lovs 36 paragraffer. Men hverken betænkningen eller lovforslagene beskæftiger sig med det helt centrale demokratiske problem i forhold til landbruget, nemlig at stadig færre danskere ejer jorden og dermed Danmarks natur.

Tværtimod forstærkes monopolet på at eje jord, og lovforslaget sigter målbevidst på at fremme den strukturudvikling, der har stået på i de seneste 50 år. Der kalkuleres også åbenlyst med en yderligere effektivisering af landbrugsdriften, der skal opnås gennem aktivering af 'væsentlige uudnyttede stør-

relsesøkonomiske fordele'.

Ganske vist sidestilles landbrug og natur i formålsparagraffen i L 112, men kun personer med en landbrugsuddannelse får en generel ret til at eje, pleje og beskytte naturen. Samtidig udvides landbrugslovgivningen til at 'omfatte alle jorder, der kan dyrkes planter på', dvs. al jord uden for byer og sommerhusområder. Som noget nyt indføres en 'rydningspligt' på alle arealer, således at disse holdes fri for opvækst af træer og buske.

Denne pligt motiveres dels med det uklare begreb 'naturhensyn, dels med den mere kontante begrundelse, at arealerne 'uden større besvær kan tages i dyrkning igen'.

Med disse paragraffer 'sætter' fødevareministeriet sig tungt på al naturpleje herhjemme – både på private og offentlige arealer.

Flere svin til danskerne

Lovforslagenes strukturmæssige og samfundsøkonomiske effekter fremgår med tydelighed af de fremskrivninger for perioden 2000 til 2015, som betænkning nr. 1429 rummer. Bla.:

> Forventes der et markant fald af både heltidsbedrifter og deltidsbedrifter. Landbrugsbedrifterne forventes at falde fra ca. 53.000 i 2001 til ca. 32.400 i 2015, jf. betænkningens tabel 21. Heltidsbrugene vil falde fra 29.800 til 19.500, mens antallet af deltidsbrug vil falde fra 23.700 til 12.900.

> Heltidsbedrifterne forventes at blive fordoblet fra i gennemsnit 87 ha i 2001 til 161 ha i 2015, hvorimod deltidsbedrifterne blot vil vokse fra i gennemsnit 21 ha til 24 ha i samme periode.

> Det samlede landbrugsareal forventes ikke at falde nævneværdigt i perioden – blot med 0,37 pct. årligt. De 19.500 heltidsbrug vil 'sidde' på 82 pct. eller 2.078.000 ha i 2015. Man kalkulerer helt tydeligt med at fastholde positionen som 'verdens mest intensivt dyrkede land'.

> Bedrifter med malkekøer skønnes at falde drastisk fra 9.800 i 2001 til 3.700 i 2015, jf. betænkningens tabel 24. Den samlede bestand af malkekøer falder fra 623.000 til 519.000. Og det vil skabe alvorlige problemer for naturplejen, da der allerede er mangel på køer til afgræsning af de tilbageværende halvkulturarealer.

> Bedrifter med svin skønnes at falde fra ca. 13.000 i 2001 til ca. 3.300 i 2015. Den gennemsnitlige besætningsstørrelse vokser fra 975 til godt 4.000 svin - en vækst på 10,7 pct. om året eller samme vækstrate som i perioden 1990-2001. Den samlede svinebestand [ikke at forveksle med produktionen af slagtesvin, der er dobbelt så stor] forventes at vokse fra 12,6 mio. i 2001 til 13,2 mio. i 2015. Denne forventning er uden tvivl alt for beskedent – allerede i 2003 var den stående svinebestand herhjemme oppe på 13,1 mio. > Landbrugets samfundsøkonomiske betydning vil fortsat falde, fra 4,9 pct. af Danmarks samlede BFI i 2000 til 4,1 pct. i 2015.

> Værdien af fødevareeksporten forventes fortsat at falde med 1,9 procent fra 2000 til 2005 (15,7 pct.).

> Beskæftigelsen i de fødevareproducerende erhverv vil falde med ca. 23.000 fuldtidsbeskæftigede frem mod 20015, hvor der vil være 100.400 ansatte.

For det danske samfund som helhed er der altså ingen egentlige fordele at opnå gennem disse lovforslag.

Tydeligvis vil de kun begunstige de få, men stadig større jordbesiddere, der vil være tilbage i 2015 (ca. 19.500 ejere). Samtidig vil der blive sat turbo på den ødelæggende 'intensivering' med stadig større marker, nedlæggelse af hegn og veje, etc. Denne negative strukturdudvikling er beskrevet af professor Peter Esbjerg, Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole. I en artikel i bogen 'Visioner for fremtidens jordbrug' fra 2002 advarer professoren:

»I tilfælde af en udvikling præget af indtjening som overordnet politisk mål er det nærmest givet, at dansk landbrug inden for overskuelig tid vil blive domineret af ejendomme på 100-200 ha, og måske en del helt oppe på 300-400 ha. Den umiddelbare naturrisiko knyttet hertil er især strukturmæssig i form af nedlæggelse af en meget betydelig mængde småbiotoper. Rent faktisk udgør forskellige former for hegn og skel, ofte mellem naboejendomme, ikke mindre end 80-90 % af agerlandets småbiotoper. En betragtelig andel af disse kan ventes ryddet for at skabe store maskinmæssigt lette marker. Selve afstandseffekten af meget større marker med langt mellem randene er indlysende; men halveres samtidig arealandelen af de eksisterende små- og liniebiotoper, vil der ske en voldsom forøgelse af den allerede fremskredne fragmentering. Dette vil usvigeligt sikkert koste en følelig nedgang i forekomster af planter og dyr.«

Vedvarende Energi & Miljø

Eneste danske tidsskrift der beskæftiger sig indgående med solenergi
www.vedvarendeenergi.dk

En dexterko eller to?

Køb en 'husmandsko' af racen Dexter og bliv selvforsynende med godt kød og frisk mælk.

Salg af okse- og lammekød. Økologisk opdræt naturligvis. Få sendt vores info-folder.

Bakkenskjønne | Helle og Peter Djurtoft

Nykøbingvej 33, Ørslev, 4200 Slagelse,
telefon 58 26 71 23, djurtoft@bakkenskjonne.dk

www.bakkenskjonne.dk,

EU-valg 13. juni.

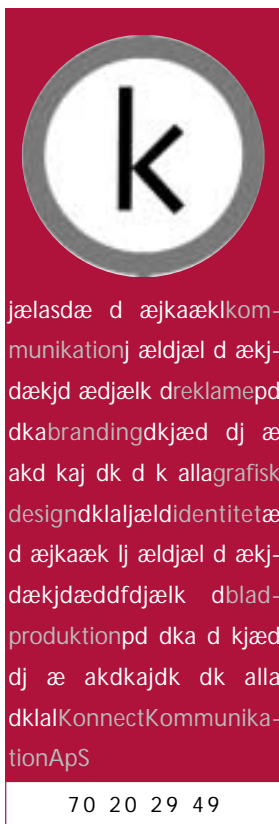
Se planen for økologisk omstilling i hele EU på www.HINDRUP.dk

Bent Hindrup Andersen, MEP

Svanholm

Vi vil være flere på Svanholm og vi vil bygge for at skaffe den nødvendige plads.
Er det noget for dig, så gå ind på vores hjemmeside og læs om byggeplaner, ny fælles-økonomi m.m.
www.svanholm.dk

jælasdæ d æjkaæklkom-
munikationj ældjæl d ækj-
dækjd ædjælk dreklamepd
dkabrandingdkjæd dj æ
akd kaj dk d k allagrafisk
designdklaljældidentitetæ
d æjkaæk lj ældjæl d ækj-
dækjdæddfdjælk dblad-
produktionpd dka d kjæd
dj æ akdkajdk dk alla
dklalKonnnectKommunika-
tionApS

70 20 29 49

Tid til økologisk velvære...

Forår er tid til at være ekstra god ved sig selv.

Hårblegning uden kemikalier. hårfarvning uden risiko og hudpleje uden unødvendig tilsætning - alt er muligt hos os.

Vi plejer og behandler uden risiko for dig, os eller miljøet - og er altid klar med det nyeste.

Hårpåsnying af ægte hår gør et træt hår mere levende. Skal du have langt hår, tykkere hår, hår i andre farver - valget er dit!

ZENZ har landets største udvalg af Logona til mænd, kvinder og børn. Hudpleje, makeup og hårpleje - produceret helt i pagt med naturen.

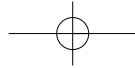
Se vores helt nye spændende tøjkollektion fra **makeZenz** - produceret i tråd med naturen.

Vi glæde os til et se dig!

ZENZ
øKOLOGISK VELVÆRE

Rosenborggade 8 · 1130 København K · 3332 0323

Brygget udelukkende af gode økologiske råvarer.

THY
økologisk
HUMLE

www.thisted-bryghus.dk

CITYEL DANSK DESIGN • TYSK KVALITET

spar på miljøet, spar på pengene

WWW.CITYEL-IMPORT.DK • TELEFON 6471 1222

Bundgaard
EÅ • \ [Å { ^ å å } æ ä • * ø i ø } cå

Dr. Hauschka
Kosmetik

Naturlig solpleje
– faktor 22 til børn

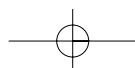
– ingen syntetiske
duft- og farvestoffer
eller konserveringsmidler

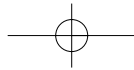

- Mineralsk solfilter beskytter mod UVA- og UVB stråler
- Værdifuld olie fra hybenkerne og jojoba plejer den unge hud
- Udtræk fra kvædefrø giver kølende fugtighed
- Fysisk solbeskyttelse uden kemisk UV-solfilter
- Mærket med BDIH kvalitetsstemplet "Kontrolleret Naturkosmetik"

Dr. Hauschka fås i Ildeskostrænger, Matas og Magasin. Nærmeste forhandler anvises af Dansk Heltius 7995 4088

AKTIV LOKALT

GIV MILJØET EN HÅND - HVER DAG

KREDSFORMÆND

ALBERTSLUND

Sten Dan Frederiksen
☎ 43 62 71 16
gronfam.albertslund@ofir.dk

BORNHOLM

Cornelia Tromm
☎ 56 96 60 31
ctromm@worldonline.dk

BRØNDBY

Jan Halberg ☎ 36 47 02 58
jh@jefo.dk

FREDERIKSBORG

Niels Henriksen ☎ 48 79 56 68
n.henriksen@get2net.dk

FYNS AMT

Randi Valmue ☎ 66 18 20 14
randi.valmue@get2net.dk

HØJE TÅSTRUP & OMEGN

Bodil Josephsen ☎ 43 99 59 09.
bodiljo@get2net.dk

KØBENHAVN & FREDERIKSBORG

Jørgen Martinus ☎ 35 81 99 78 eller
☎ 35 30 19 27 [arb.]
grofa_kf@hotmail.com

KØBENHAVNS AMT:

Lars Clark ☎ 43 62 06 82
clark@tdcadsl.dk

SYDVESTJYLLAND

Tonni Damsgaard ☎ 75 43 26 00.
gerda.bruun@privat.dk

RINGKØBING AMT:

Ebba Nielsen ☎ 97 32 07 48.
ebba.nielsen@mail.dk

ROSKILDE AMT

Ilse Friis Madsen ☎ 46 37 11 09
ilss@friis.mail.dk

SKÆLSKØR & OMEGN

Leif Varmark ☎ 55 45 94 14
leif.varmark@privat.dk

SLAGELSE & OMEGN

Kirsten Sibast
☎ 58 50 58 24.
mk.sibast@mail1.stofanet.dk

SORØ & OMEGN

Karen Majland ☎ 57 83 11 15.
rustkammervej81@mail1.stofanet.dk

STORSTRØMS AMT

Annemette Bargum ☎ 54 43 98 88
bargum@get2net.dk

VEJLE AMT

Fritze Lundstrøm
☎ 75 50 86 00
fritzekost@hotmail.com

VIBORG AMT

Rita Nørregaard ☎ 97 76 70 19
ritan@mail.dk

VÆRLØSE

Karen Strandesen ☎ 44 48 38 62
strandese@post1.tele.dk

ØVRIGE KONTAKTPERSONER

FREDERIKSBORG

Lotte Jørgensen ☎ 38 34 30 00.

HASLEV

Helle Tønnesen ☎ 56 31 36 26.

HIRTSHALS

Bent Gasberg
☎ 98 94 42 52.

HJØRRING:

Peter Yde ☎ 98 90 11 12.

HOLBÆK

Bodil Smith ☎ 59 47 10 51.

KØGE

Det Grønne Hus
Vianne Friis-Mikkelsen
☎ 56 67 60 70
eetfvim@koegekom.dk

HERFØLGE

Lise Leer ☎ 56 27 62 08

ØSTERBRO

Aase Hornbæk ☎ 35 26 41 02.
aasehorn@worldonline.dk

AALBORG & OMEGN

Teresa Næss
☎ 98 26 04 88
petteresa@home2.gvdnet.dk

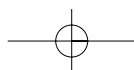
ÅRHUS AMT:

Lars Clark ☎ 43 62 06 82.
clark@tdcadsl.dk

Landssammenslutningen af Grønne Familier Økologihuset, Blegdamsvej 4 B, 2200 København N

☎ 33 15 33 45, fax 33 15 45 38, web: gronnefamilier.dk mail: gronne.familier@image.dk

KALENDER

ALLE ER VELKOMNE

Jylland

Forebyggelse af ukrudt

ODDER Søndag den 9. maj 2004, kl. 14-15. En rundvisning i Den Økologiske Have om ukrudtsbekæmpelse. Her ses på forskellige slags jorddække, lige fra gulvtæpper over barkflis, vedflis og plastik til hvordan man kan holde ukrudtet nede med bunddækkeplanter og grøngødning-splanter. Man ser også, hvordan man kan plante i flis og derved holde ukrudtet væk i 5 år. Turleder: Henning Stensgaard, gartner og konsulent. www.ecogarden.dk
Sted: Den Økologiske Have, Rørthvej 132, 8300 Odder. Kontakt: Elin Svendsen, tlf : 86 54 54 00.

Aftentur til fuglekor i Geografisk Have

VEJLE Tirsdag, den 11. maj 2004 kl. 19.00 Turleder: Naturvejleder Frede Nielsen. Forårets fuglesang er ved at komme godt i gang. Vi mødes ved indgangen til Geografisk Have, hvorfra vi i samlet flok går et tur gennem det dejlige område, mens vi lytter til solisterne i trætoppene under deres bestræbelser på at finde sig en partner med henblik på slægtens videreførelse. Frede Nielsen hjælper os til at sætte navn på de forskellige fugle, det er uhyre vanskeligt, men til slut er vi blevet meget bedre til at lytte. Turen vil vare et par timer. Dette spændende arrangement er et samarbejde mellem Geografisk Have og Grønne Familier, Vejle Amt. Pris kr. 40.- pr. Person. Vi håber på godt vejr, på gensyn. Grønne Familier, Vejle Amt, Fritze Lundstrøm, tlf.: 75 50 86 00 fritzekost@hotmail.com

Biavl i parcelhushaver

TØRRING Journalist Benny Gade vil lørdag den 15. maj kl. 14.00 fortælle om biavl. Vi er inviteret til at besøge biavl Christian Henriksen i

Tørring ved Lemvig. Christian Henriksen har en omfattende biavl med omkring 100 stader, eget slyngerum til behandling af honning samt en omfattende avl af bidronninger, der bliver solgt til andre biavlere. Derfor er der lidt forskelligt at snakke om og vise frem. Han er desuden netop i slutningen af november 2003 blevet kåret til Årets Biavler i Danmark, hvilket vel blot gør det mere spændende at besøge ham. Tilmelding senest den 9. maj til undertegnede. Sted: Grøngårdvej 19, Tørring v. Lemvig. Kontakt: Ebba Nielsen, tlf : 97 32 07 48,

Solvarme selvbyggerkursus

VEJLE Torsdag, den 20. maj kl. 9.00 – ca. 17.00. Hover Kirkevej 49, Vejle. Kurset starter kl. 9.00 med rundstykker og kaffe. Kort oplæg om solvarme og om hvordan man bygger solvarmepaneller. Resten af dagen går med at lodde absorbere sammen og samle kasserne. Deltagerne skal selv medbringe madpakker til eget forbrug. Øl og vand kan købes til høkerpriser. Kurset er gratis at deltage i, men man skal selv betale materialer til det antal solvarmepaneller, man vil bygge. Kursusvejleder er Per Elkliit fra Djurs Solvarme og Niels Reiter, VVS-mester. Tilmelding og spørgsmål vedr. kurset til Niels Reiter

på tlf.: 75 85 38 65 eller e-mail vejlebyg@worldonline.dk. Kurset er støttet af den Grønne Pulje, Vejle. PS. Hvis kurset er overtegnet har deltagere fra Vejle kommune fortrinsret. På gensyn Vejle Miljø- og Energikontor

Morgensang i Geografisk Have

KOLDING Søndag, den 13. juni kl. 03.30-07.00 (om morgenen) 2004. Mødested: Geografisk Have, Chr. 4. Vej, 6000 Kolding. Vi gentager succes fra sidste år. Kom ud af fjerene og oplev at naturen vågner i Geografisk Have. Lyt til det store fuglekor i idylliske omgivelser og identificér de enkelte 'solister' under en totemers rundgang i den dejlige have. Naturvejleder Frede Nielsen, Skovtrolden, vil holde et foredrag i Væksthuset: Om meningen med fuglesangen. Kaffen og et enkelt rundstykke serveres i Væksthuset. Dette spændende arrangement er et samarbejde mellem Geografisk Have og Grønne Familier, Vejle Amt. Husk varmt tøj evt. gummistøvler på grund af duggen. Deltagelse: kr. 40.- pr. person. Tilmelding inden den 30. maj 2004 til: Fritze Lundstrøm, Grønne Familier, Vejle Amt, tlf.: 75 50 86 00, fritzekost@hotmail.com

Klods Hans Karavanen

VEJLE 10. juli - 24. juli 2004. Vandre- / cykeltur med overnatning i eget telt. Besøg hos forskellige interessante mennesker og projekter der arbejder med praktisk økologi og eksperimenter med enklere livsform. Vi laver selv maden, som er økologisk / vegetarisk, vi medbringer en hestetrukket køkkenvogn. Karavanen ser sig selv som et uhøjtideligt og uformelt forum for os der er interesseret i økologi, friluftsliv og en mere naturnær livsform. Pris ca. 100 kr. pr. dag pr. person. Sted: Vejleområdet - Vejle Fjord, Vejle Ådal Kontakt: Ane Ethelberg, tlf : 26 74

12 26

Simple living

ØKOLOGI OG BÆREDYGTIGHED KOLDING Lørdag, den 18. september 2004 kl. 9.00-15.00 er der økologisk marked på Rådhuspladsen i Kolding. Med en kombination af informationer og oplevelser, om bæredygtighed og økologi i Danmark. Dette gøres med en minikonference med offentlig adgang kædet sammen med markedsplads 20 – 25 forskellige stande. Ved minikonferencen vil bl.a. Gitte Jørgensen, Simple Living, EU-politikere, omkring den Økologiske Nødvendighed, landmænd, samt repræsentant fra detailhandelen deltage. Endvidere vil Sigurd Baret vil underholde med sit dejlige show "Sigurds bjørnetime" og entertainer og tryllekunstner Jesper Grønkjær vil trylle, klovne, og bugtaleri for børnene. Dette bliver en rigtig dejlig dag. Nærmere oplysninger fås hos: fritzekost@hotmail.com.

Sjælland

Store byttedag af planter og/eller frø

SAKSKØBING Grønne Familier bytter planter og frø. Har du lavet for mange porre-planter eller tomatplanter – mangler du til gengæld sommerblomster til krukkerne, eller har du lyst til at prøve en spændende ny tomat-sort – så kom til Lindhøjvej 4! Vi bytter alle slags planter, grønsager, krydderurter, blomster, stauder mm. Vil du af med nogle frø, eller leder du efter en bestemt tagetessort, så har du også muligheden her! Vi serverer kaffe og kage i hyggelige omgivelser hos familien Kepp, der igen lukker døren op for Grønne Familier og andre interesserede havefolk. Pris: Gratis. Tidspunkt: 23. maj 2004, kl. 13.00–17.00. Mødested: Merethe Kepp, Lindhøjvej 4, Hjeltn, 4990 Sakskøbing. Tilmelding: Ingen Tilmelding. Alle er velkomne.

EN LEDIG HÅND

Internet-redaktør

Grønne Familier søger et medlem, som vil assistere sekretariatet med teknisk og praktisk vedligehold af vores hjemmeside.

Henvendelse til Jørgen Martinus på telefon 33 15 33 45.

Produkter med Demeter-mærket er ikke alene økologiske - de er også biodynamiske.

biodynamisk kvalitet

Det betyder bl.a.:

- skrappe krav end økologireglerne til dyrkning, f.eks. ingen brug af konventionel gylle
- brug af biodynamiske præparater til at styrke livskræfter og indre balance i muld, mad og mennesker

Spørg efter biodynamiske produkter hos din helsekostforhandler.

Få flere oplysninger hos Foreningen for Biodynamisk Jordbrug, tlf. 86 19 94 45 og på www.biodynamisk.dk

RENGØRING

SALG AF FIBRE TIL RENGØRING UDEN KEMI
Personlig opfølgning af alt salg - også erhverv.

KONTAKT

Enjo konsulent Lotte Hansen
Roskildevej 600 - 4174 Jystrup MSJ
hansen-miljoerent@wanadoo.dk
Tlf. 57 52 90 34 • Mobil 28 94 28 00

Svanholm Gårdbutik

Økologiske dagligvarer

Kød • Grøntsager • Ost • Æg • Smør • Vin
• Kaffe • Brød • Slik og meget andet.

Svanholm Allé 2 • 4050 Skibby • 47 56 66 60
man-torsdag: 15-17.30, fredag: 14-18.00, lørdag: 10-14.00

Fælleskassen

Det grønne og bæredygtige pengeinstitut

Fælleskassen • Bülowsvej 48 A, 1870 Frederiksberg C.
Tlf. 35 39 45 40 • faelleskassen@faelleskassen.dk

www.faelleskassen.dk

Miljøvenlige byggematerialer

Træ - Isolering - Maling

FSC havemøbler

- produceret i Bolivia
- 3 forskellige træsorter
- kvalitetsmøbler i smukt design

Gjern Tømmerhandel A/S
Søndergade 62
8883 Gjern tlf. 86 87 58 88

www.dendek-gjern.dk info@dendek-gjern.dk

Tømmer over hele landet

VivaTex

økologiske og miljøvenlige tekstiler

metervarer * sengelinned * håndklæder
duge * puder * bluser
- se månedens tilbud og nye varer på hjemmesiden -

VivaTex, Måle Bygade 44, 5300 Kerteminde, tlf: 65342332
www.vivatex.dk info@vivatex.dk

Få bugt med lugt og fugt i sommerhuset

Man kendet det alt for godt. Huset bliver klamt og fugtigt at af stå vinteren over. Nu man kan få tør, frisk og lun luft blæst ind - uden en krone i driftsomkostninger - år efter år. Og virkningen er fantastisk. Den klamme lugt forsvinder, og det dufter frisk og dejligt - vel at mærke af naturens egen medicin

SV3 til ca. 25 m² hus fra 2.800 kr.

SV7 til ca. 40 m² hus fra 3.800 kr.

SV14 til ca. 70 m² hus fra 6.400 kr.

SV7 og SV14 fås med sort/hvid farve mod et tillæg. Priser excl. forsendelse.

Aidt Miljø A/S
Kongensbrovej
8881 Thorsø
Tlf: 8696 6700
aidt@aidt.dk

www.aidt.dk

Solar Venti - virker bare bedre

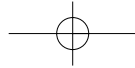

MOLLE SKOVLY
ØKOLOGISKE KONFETTER & BRØD

En ren nydelse

Tlf. +45 8669 4966
Fax +45 8669 5086
info@molle-skovly.dk • www.molle-skovly.dk

Grønne Familier
Blegdamsvej 4 B
2200 København N

Maskinel Magasinpost

Returneres ved varig adresseændring

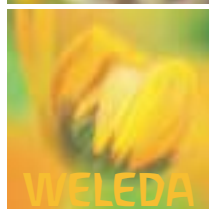
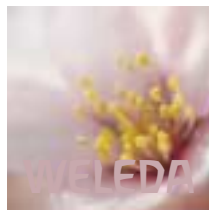

Magasinpost
ID NR. 12183

Alt til dig & din familie

- Biodynamisk Børnemad
- Biodynamiske og økologiske fødevarer
- Naturkosmetik fra bl.a. Weleda og Dr. Hauschka
- Naturtekstiler
- Stockmar farver og formningsprodukter

Dansk Helios • Østerskovvej 2 • 7000 Fredericia • 7595 4088 • Fax 7595 4654 • www.helios.dk • helios@helios.dk

